ПОЛИТИКИН

Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

ЗАБАВНИК

9 770032 339010

24. VII 1992. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIV ● ЦЕНА 100 ДИН. ● БРОЈ 2117

За све од 7 до 77

СТРИП

капетан Кука

По чувеном филму Стивена Спилберга

Верovали или не!

ПОГЛАВИЦА

ПЛЕМЕНА МАЛАИТАН СА СОЛОМОНСКИХ ОСТРВА РУПИЦОМ КОЈУ ИЗБУШИ НА ВРХУ НОСА СВИМА ДАЈЕ ДО ЗНАЊА ДА ЈЕ ПОБИО МНОГО НЕПРИЈАТЕЉА.

ЕДВАРД ЏЕНЕР

(1749 - 1823)

ЕНГЛЕСКИ ЛЕКАР КОЈИ ЈЕ 1796. ПРОНАШАО ВАКЦИНУ ПРОТИВ ВЕЛИКИХ БОГИЊА, ДЕЛОТВОРНОСТ СЕРУМА, ПРВО ЈЕ ПРОВЕРИО НА СВОЈОЈ ДЕЦИ. ЈЕДНО ЈЕ ТАДА ИМАЛО 11 МЕСЕЦИ, А ДРУГО ДВЕ ГОДИНЕ.

ЦРВЕНИ ТЕКСАШКИ ВУК

ЈЕ ЈЕДИНИ ПРАВИ АМЕРИЧКИ ВУК ИАКО ОВИМ КОНТИНЕНТОМ ЛУТА ЈОШ 24 ВРСТЕ ВУКОВА.

КУПЉЕНА ПРЕСУДА

ЗА ВРЕМЕ ВЛАДАВИНЕ РИМСКОГ ИМПЕРАТОРА КОМОДУСА (161 - 192.) ИМУЋНИ ПРЕСТУПНИЦИ МОГЛИ СУ ДА КУПЕ ОСЛОБАЂАЈУЋУ ПРЕСУДУ, А ОНДА ДА КАЗНЕ СВЕДОКЕ И СУДИЈЕ.

ВАЗДУШНИ БАЛОНИ

У 18. ВЕКУ БИЛИ СУ ОПРЕМЉЕНИ ЈЕДРИМА ЈЕР СУ КОНСТРУКТОРИ ВЕРОВАЛИ ДА ЋЕ СЕ ТАКО ОВИМ ЛЕТЕЛИЦАМА УПРАВЉАТИ КАО БРОДОВИМА.

Хемфри Богарт

(1900 - 1957)

ПОЗНАТИ ФИЛМСКИ ГЛУМАЦ, КАО ДЕЧАК ИМАО ЈЕ ТАКО УМИЉАТЕ ЦРТЕ ЛИЦА ДА ЈЕ ЊЕГОВ ЛИК КОРИШЋЕН У РЕКЛАМАМА ЗА ХРАНУ ЗА БЕБЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● у Русији тренутно има око 700 „чудотворних икона" за које су везани неки историјски догађаји, забележени у усменом народном предању и потврђени од цркве. То могу да буду исцељења, „скретање" поплава и помоћ у рату. Тако је Владимирска Богородица, крајем 16. века донета у Москву, „одбила" најезду Кана Тахтамиша. Истраживачи сматрају да их је до 1917. било више од хиљаду. Да би се надокнадило изгубљено, у Русији је отворена радионица за израду икона у којој свако може да наручи своју а ако има среће – може још испасти „чудотворна".

●●● сунчана батерија за туристе произведена у Енглеској даје 11 вати уз напон од 12 или 24 волта. Чак и ако је сунце иза облака, овој батерији је довољно и дневно светло да обезбеди туристи да скува кафу, чај, испржи јаја са сланином. Кад се сложи, батерија стане у џеп руксака.

●●● од свих земаља Европе, Француска и Југославија једине имају вишак електричне енергије.

●●● до 2005. године широм света може пропасти 70 милиона метара филмова снимљених на нитроцелулоидној траци. Њен рок трајања, под најбољим условима, износи око 50 година после чега се претвара у прах. Постоји решење, али преснимити све ове филмове на најновију полиетарску траку чији је век десет пута дужи, пипав је и прескуп посао.

●●● у Монголији се с успехом спроводи обнављање популације дивљих коња Пржевальског који су овде ишчезли пре четврт века: потомци примерака из холандских зоолошких вртова почели су да стижу у Монголију маја ове године, а влада је за њих одвојила 40.000 хектара. Стадо ће се стално попуњавати сваке године двоглоцима који ће стизати из Холандије.

Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

СПОМЕН-ПЛОЧЕ САМО ЗА МОРАЛНО ИСТОРИЈСКИ ПОДОБНЕ

КОМИСИЈА ЗА БЕСМРТНОСТ

Фредерик Шопен отишао је из ове куће у Гилдхол и ту се последњи пут јавно представио публици

Редослед је следећи. Позната особа треба, прво, да буде (благо) почивша бар 20 година. Лондонски одбор тек тада разматра да ли та личност заслужује да добије керамичко спомен-обележје

Велико је питање да ли ће Езра Паунд добити право на бесмртност, бар кад се ради о Лондону у коме је овај познати амерички књижевник једно време живео. Езра Паунд (1885–1972) уврштен је још 1977. на списак познатих који заслужују спомен-плочу. Градски саветодавни комитет Лондона задужен за очување традиција ставио је Езру Паунда на листу чекања. У том тренутку није било ни говора да овај песник добије своју керамичку таблу какве се, иначе, постављају на зграде у којима је нека од тих славних личности, бар извесно време, живела.

Кад је комисија добила предлог, није био задовољен први услов: да би се неко уопште нашао у конкуренцији за добијање спомен-обележја која красе улице Лондона, треба да прође макар 20 година од његове смрти. То је, по мишљењу комисије, најмањи рок да би се видело да ли је нечије дело одолело суду историје.

Строге судије

Комисија ради готово по истим правилима која су установљена још 1860. кад је и основана при Краљевском друштву за очување традиција. На челу комисије је Виктор Белчер који о предложеним личностима говори као о старим добрим (не)пријатељима. Сви предлози упућују се Белчеру, а он их прослеђује стручњацима из одговарајућих области. Тек на крају нека врста пороте одлучује: спомен-плоча, да или не.

Езра Паунд, о коме су расправе пред комисијом почеле чим је предложен, по свој прилици неће добити „улично знамење". Јесте велики књижевник, али шта са његовим политичким убеђењима? Још се добро памти да је у време Другог светског рата живео у Италији и држао ватрене говоре у којима је подржавао Мусолинија и фашизам. Због отворених напада на САД, да не би завршио у затвору, 13 година провео је у лудници.

Виктор Белчер и остали чланови комисије сматрају да неко ко је подржавао фашизам, без обзира на своје дело, не заслужује (керамичку) бесмртност.

На списку је још једна особа из света литературе, пореклом такође из Америке. Ради се о песникињи Силвији Плат (1932–1963). Она је у Лондону живела – и извршила самоубиство – у Улици Примороуз Роуд, истој оној у којој је живео и велики енглески песник Виљем Батлер Јејтс (1865–1939) о чему сведочи керамичка плоча нарочите плаве боје.

Комисија није у недоумици само због тога што су плоче до сада махом добијали мушкарци, и то средовечни, много више буни их како да се поставе према делу Силвије Плат. Без обзира на то што је неки сврставају међу највеће песникиње. Виктор Белчер и чланови одбора питају се да ли је протекло време дало коначан суд.

Да комисија није негативно расположена према женама, јасно говори податак да је на списку још доста славних, између осталих и Џемс Џојс (1882–1914), потом познати енглески бактериолог Александер Флеминг (1881–1955) и још један енглески књижевник Олдос Хаксли (1894–1963).

Две даме британске политике

Виктор Белчер чврсто се држи начела да не треба доносити преурањене одлуке. Сматра да је сасвим довољно да се годишње изабере отприлике 12 славних личности или догађаја који заслужују почаст. Одлука Белчера и комисије није довољна да табла буде и постављена.

Власник куће на којој плоча треба да се нађе мора дати одобрење. Затим се проверава да ли је зграда предвиђена за реновирање или рушење, а потом прави идејно решење за таблу. Њу ће израдити Ален Доусон у својој малој радионици керамике у месту Армитиџ у Стефордширу. Унапред се зна да ће керамичка плоча имати текст исписан белим словима на плавој основи и да ће коштати 400 фунти.

Ни то није крај. Важно је одредити и место на коме ће се спомен-плоча најбоље истицати. Некада уз помоћ фотографија, сада компјутерски, табла се п смешта на слици све док не „легне" на право место.

Свечаности откривања плоче обавезно присуствује Виктор Белчер и још нека славна особа. Памти се, рецимо, да је спомен-обележје Ненси Астор, првој жени у Британском парламенту, открила гвоздена лејди Маргарет Тачер.

В. С.

Поред личности, бележе се и догађаји – прва бомба која је пала на Лондон 13. јуна 1944. године

Спомен-обележја постављале су по лондонским зградама поред званичне комисије за очување традиција, и локалне власти. Ова подсећа да је Волфганг Амадеус Моцарт 1764. компоновао у тој згради своју прву симфонију

Треба знати да је Карл Маркс живео у тој кући од 1851. до 1856. И та табла никоме не смета

Оснивач психоанализе Сигмунд Фројд живео је од 1938-39.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

ШКРИИП!
СКВРРР!
ЦАК!
ПШШШ!

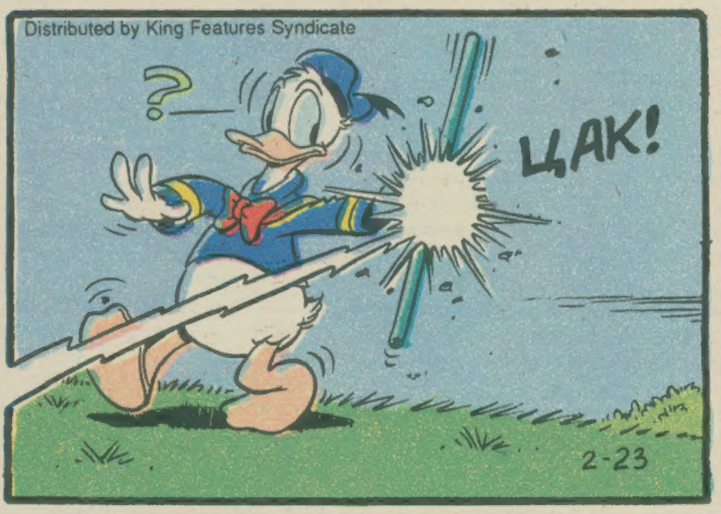

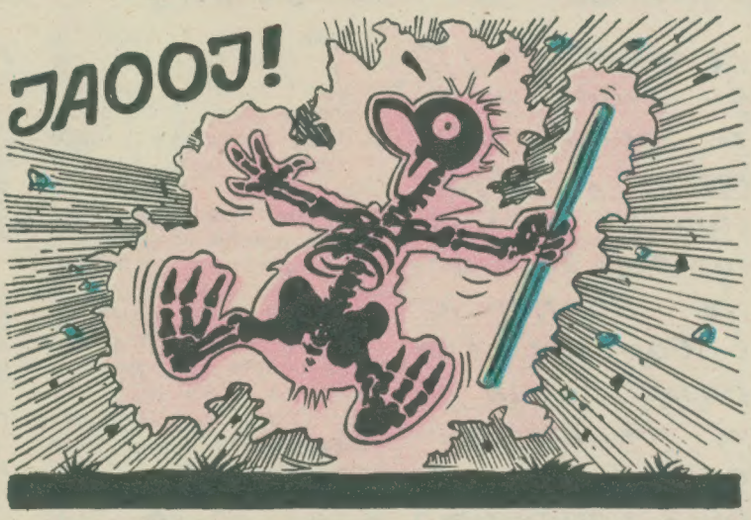

©1992 The Walt Disney Company
All rights reserved

БОЈЕ МЕДИТЕРАНА

Тријасов плакат за Игре у Барселони са бојама Шпаније и Медитерана

ПЛАКАТ ТЕЖАК МИЛИОНЕ ДОЛАРА

Избору плаката за Олимпијске игре у новије време приступа се веома пажљиво, јер он не само да представља земљу домаћина игара већ треба да донесе и значајан приход организатору.

Шпанци су сигурни да је Тријасов плакат добро „погођен", јер не би у план прихода под ставком „Програми, постери и литографије" ставили веома оптимистичну цифру 93,7 милиона америчких долара. То је сума достојна дивљења, а готово трећина, дакле око 30 милиона долара очекује се само од олимпијског плаката.

Плакат за Игре у Барселони, рађен под утицајем Хуана Мироа, као и сви олимпијски плакати од Токија 1964, од спортских симбола користи само олимпијске кругове

Сигурно је само једно. Плакат за 25. летње олимпијске игре у Барселони не личи ни на један претходни олимпијски плакат, а било их је досад 21 (због Првог и Другог светског рата нису одржане игре 1916, 1940. и 1944. и, наравно, нису ни имале своје плакате).

Међутим, познаваоци ликовне уметности лако ће у њему препознати, ако не руку, онда идеју и израз једног Хуана Мироа, а познаваоци фудбала сличност са плакатом за Светски фудбалски шампионат 1982. године, који је такође одржан у Шпанији, и који је својом руком урадио велики мајстор Миро.

Томе се не треба чудити, јер аутор плаката и свих логотипа Игара у Барселони је, као и Миро, Каталонац и он је, као и већина каталонских сликара средње генерације, подлегао утицају мајстора апстракције, чудних колористичких комбинација и арабескног графизма. А аутор је Хозе Марија Тријас, рођен 1948. у Барселони, данас водећи шпански дизајнер посебно окренут свету комуникација.

Његов плакат, са плавом, жутом и црвеном бојом на белој подлози „својим бојама и динамиком најбоље одражава карактер Медитерана" гласило је образложење жирија, а 25. олимпијске игре после Атине 1896, и Рима 1960. поново су на Медитерану, у Барселони. Ипак, мада Тријасов плакат нема на себи ни симбол спорта ни града домаћина (Шпанија се препознаје по три боје из државне заставе) један уобичајени детаљ са већине олимпијских плаката није могао да се избегне. Реч је наравно о олимпијским круговима, симболу олимпијског покрета, који су се на олимпијском плакату појавили први пут тек 1928. за игре у Амстердаму и то доста стидљиво – у позадини на малој застави.

Од тада је услов да сваки плакат садржи и олимпијске кругове, а сви остали детаљи препуштени су вољи и машти аутора и захтевима земље домаћина Игара.

Грци су на плакату за Прве олимпијске игре модерног доба 1896. године предност дали туризму на уштрб спорту и олимпијским јунацима античке Грчке, па плакатом доминирају Гркиња у народној ношњи и „поглед на Акропољ". У истом тренду су и плакати за Игре 1900. у Паризу и 1904. у Сент Луису којима се публика позива истовремено на Олимпијске игре и Светске изложбе, а тек 1908. за игре у Лондону на плакату се појавио први спортиста и то – атлетичар.

Још шест пута досад спортисти су се појављивали на плакатима и увек су то били атлетичари. Једини атлетичар који је заслужио свој лик на плакату, био је легендарни „летећи Финац" Павао Нурми, али и његов лик стигао је на плакат игара у Хелсинкију 1952. посредно – као фотографија споменика који му је подигнут још за живота у главном граду Финске.

Једина права, спортска фотографија на олимпијском плакату нашла се 1964. године, али старт спринтера дат је мање због самог спорта, а више у славу јапанске фото-технологије која је почела са освајањем света.

Тај плакат био је и последњи олимпијски плакат са људским ликом. Какав ће бити плакат за игре у Атланти 1996. године још није познато, али с обзиром на традиционалне односе који владају у Џорџији тешко да се може претпоставити да ће се на плакату наћи амерички атлетичар који то највише заслужује – седмоструки олимпијски победник Карл Луис – јер, Луис је Црнац.

Ж. Б.

НА АВАЛИ УКРАДЕН ОЛИМПИЈСКИ ПЛАМЕН?

УГАСИТИ „СВЕТУ ВАТРУ“!

Сто најпознатијих београдских спортиста објавило је 1936. године проглас о бојкоту олимпијске бакље која је на свом путу за Берлин пролазила кроз Београд. Они најупорнији хтели су и више од тога – да отму и угасе „свету ватру”

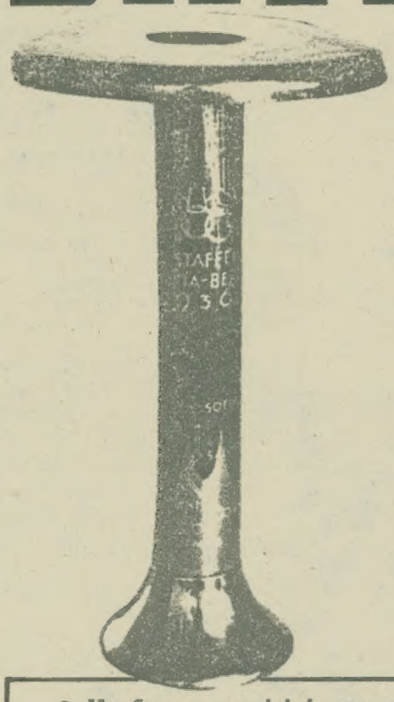

● **На бакљи у којој је преношен пламен за Олимпијаду у Берлину 1936. године, пише да је она поклон носноцу. До сада, колико се зна, сачувано их је неколико. Две се налазе у Музеју физичке културе у Београду, а три су приватно власништво. Једну је сачувао син Николе Вучевића једног од носилаца бакље, друга се налази у Димитровграду, а трећа је она ископана испод Авале, власништво непознатог београдског колекционара.**

Иако су Немци желели да све што је у служби Олимпијаде буде грандиозно, њихова бакља за „свету ватру” је једна од најмањих! Висока је свега 27 центиметара, а тешка 460 грама. Урађена је у Круповој фабрици, никлована је и на издуженом делу је поред осталог уграванирана и путања пламена од Олимпије до Берлина.

Да ли је олимпијски пламен угашен под Авалом? Немачка карта на којој је уцртана маршрута дуга 3075 km, којом је ношена олимпијска ватра од Олимпије до Берлина

У античкој Олимпији, на Пелопонезу, на месту где је 776. године пре нове ере одржана Прва олимпијада, 5. јуна је упаљен олимпијски пламен који ће 25. јула засијати у Барселони. Ватра је, у складу са обичајем, упаљена сунчевим зрацима који су се преламали кроз увеличавајуће стакло.

„Боже сунца и светлости, пошаљи нам своје зраке да упале овај свети пламен. Нека он обасја свет овом ватром мира”. Ово су речи које сваки пут приликом паљења пламена изговара врховна свештеница Хериног храма у Олимпији. Тако је било и 20. јула 1936. године када је олимпијски пламен кренуо на пут до Берлина, дуг 3075 километара, где је 1. августа требало да буду отворене Летње олимпијске игре. Као и све до сада, морале су да имају дух помирљивости, слободе, једнакости, демократије и поштовања народа и раса. Али, све је говорило да неће бити тако. На власти у Немачкој били су националсоцијалисти на челу са Адолфом Хитлером, и Летње олимпијске игре, како су замислили,послужиће фашистичкој пропаганди да представе снагу и моћ германске расе над осталима. Читава предолимпијска пропаганда протекла је у знаку аријевске надмоћи. И сами спортски објекти својом грандиозношћу требало је да засене и заплаше остале учеснике игара који ће само посматрати немачке спортисте док освајају медаље.

Запрепашћујућа изјава

Олимпијски пламен је већ кренуо, био је негде пред Софијом, када се огласио Бруно Малц, берлински министар за спорт: „Интернационалисти, пацифисти, паневропсти и Јевреји немају приступа на немачкој земљи, јер они су гори од куге и колере, опаснији од примитивних азијатских хорди и поганији од

„Света ватра" прелази нашу границу код Цариброда. Први носилац олимпијског пламена Богдан Сперњак

измета". Свет је био запрепашћен. Јасно је било да је овом изјавом дух олимпијских игара у опасности, и многе спортске делегације отказују своје учешће на играма. Петог априла 1936. године у београдској „Политици" освануо је проглас који је потписало сто најпознатијих спортиста. Био је то позив на бојкот, јер, како пише у прогласу: „... Организатори су дали реч да ће на Олимпијади и аријевци и неаријевци бити сматрани као пуноправни олимпијски борци, али су на жалост, погазили своју реч".

„... У име слободе у спорту, у име високих хуманих идеала, у име мира и братства међу народима, не треба да учествује на Олимпијади у Берлину ниједан наш спортист, ниједан прави син нашег народа". Међу спортистима први потписници били су најпопуларнији – фудбалери: др Милутин Ивковић – Милутинац, Александар Тирнанић, Густав Лехнер, Ђокица Вујадиновић, Војин Божовић и други.

Убрзо, огласили су се званични спортски форуми у чијем саопштењу се истицало да ће Југославија учествовати на Олимпијади и да се противе уплитању политике у спорт (сумњали су да иза овог прогласа о бојкоту стоје комунисти).

Препад на Авали

Али, није се све завршило на овом прогласу. Група најупорнијих и најхрабријих, међу којима атлетичари Драгош Стевановић (познати новинар, умро пре неколико година) и Станко Цингалашевић (стрељан на Бањици) одлучили су да отму олимпијску бакљу. Као најзгодније место изабрана је Авала, куда је одређено да протрче носиоци олимпијског пламена према Београду. О том плану знао је нешто више новинар Бошко Станишић, који каже да је идеја потекла од Лоле Рибара.

– Препад је требало да се изврши надомак Авале, на успону, где је Драгош Стевановић имао задатак да се убаци међу носиоце бакље, отме је, дода брзом Цингалашевићу и овај са њом нестане у зеленилу Авале. У ноћи између 26. и 27. јула, олимпијски пламен је из Бугарске ушао у нашу земљу код Цариброда (Димитровград), и са носиоцима и пратњом, по строго утврђеном плану, грабио према Београду. Авали се приближио негде у рано јутро, пуно измаглице, тако да су се тркачи једва назирали. Услови идеални за планирану отмицу, до које, како ми је Драгош Стевановић рекао, није дошло. Разлог није знао или није хтео да ми каже – завршава сећање Станишић.

Да ли је баш све било тако. Сумњу уноси податак да је баш у близини планираног места за отмицу олимпијске бакље, двадесетак година касније, случајно, на њиви, неки сељак ископао метални, никловани предмет у облику пехара, који је, не знајући шта је, однео у Београд свом пријатељу. Овај је одмах, пошто је знао немачки, видео да је то оригинална бакља за берлинску Олимпијаду 1936. године.

Остаје недоумица, откуд баш у близини предвиђеног места за отмицу ова бакља. Да ли је Станко Цингалашевић сам, на своју руку, извршио препад на носиоце олимпијског пламена, угасио га и бакљу закопао у овој њиви. Постоје неки подаци, или боље рећи приче, да је Цингалашевић разочаран одустајањем неких учесника у отмици, све сам остварио. Али, опет, података о инциденту са олимпијским пламеном на Авали нема. Знајући за моћ ондашње немачке пропаганде која је помпезно пратила читав пут олимпијског пламена, прећуткивање инцидента никог не би изненадило.

Пратилац олимпијског пламена

– Неугодности је било, али не под Авалом... тврди Богдан Сперњак из Новог Сада, пратилац олимпијског пламена у нашој земљи на читавом путу од Цариброда до Хоргоша.

– Ја сам као члан Југословенског олимпијског одбора и први заменик генералног секретара Београдске соколске жупе био званично одређен за пратиоца који је требало да омогући и помогне пратиоцима из Немачког олимпијског комитета и бројним новинарима и сниматељима који су снимали читав пут олимпијског пламена, да све протекне у реду. Мислим да је то било и први пут у историји Олимпијских игара.

Овај осамдесетосмогодишњак живо се сећа догађаја од пре готово шест деценија.

– Олимпијску ватру, или „свету ватру", пратила је огромна пропагандна машинерија, али и немачка педантност која је требало да онемогући сва закашњења и спречи непредвиђене неугодности које су се ипак догађале. Тачно у 1 сат, олимпијски пламен је из Драгомана (Бугарска) прешао на нашу територију. Оних првих двеста метара, ја сам носио бакљу. Даље су је преузимали млађи соколци. Камионет са бакљама, направљеним у Круповој фабрици, ишао је позади. Наиме, требало их је јако пуно, јер сваком носиоцу бакља је остајала за успомену. И то је била пропаганда. До Параћина све је било у реду, а онда, пламен умало да се угаси. На том делу пута носиле су се неке црвене бакље које уместо да горе, димиле су и шиштале. Брзо сам прискочио и из упаљеног фењера спасао пламен од гашења. У штафету су опет убачене Крупове бакље из камионета. Патроне у овим бакљама су заиста биле неугасиве. Ни данас нисам сигуран да ли је то код Параћина била нека смишљена диверзија или само случајна незгода због неквалитетних горећих патрона.

За инцидент на Авали, Сперњак тврди да га није било. Додуше, сећа се да је у зору, а то је било негде око Авале, придремао од умора. Кратко, и не верује да се нешто за то време догодило. Не види разлог да би се то од њега прикрило. Али, ко зна?

Олимпијски пламен је у 9 сати био на Теразијама, где је на платоу између хотела „Москве" и „Балкана", на фонтани која није радила, подигнута округла трибина. Олимпијску бакљу од соколца Петра Чоловића примио је председник београдске општине г. Влада Милић. И, када је бакља са пламеном предата председнику, а овај упалио другу у рукама атлетичара и пилота Николе Вучевића, догодила се незгода. Председник је хтео да угаси бакљу која је остала код њега, потопио је у кофу са водом, али је она, на његово изненађење, поново планула. То је друга неугодност са олимпијским пламеном које се сећа Богдан Сперњак.

Првог августа 1936. године олимпијски пламен последњи је носио немачки клизач Карл Шефер и унео га на огромни Олимпијски стадион у Берлину, украшен заставама са кукастим крстом. Прича о олимпијском пламену и његовом путу кроз нашу земљу овим би била завршена, али у прилог оном инциденту који се није и јесте догодио, навешћемо чињенице које можда могу да наведу на размишљање.

Др Милутин Ивковић – Милутинац, први потписник прогласа о бојкоту Олимпијаде у Берлину и дочеку олимпијског пламена у Београду, у ноћи 24. маја 1943. одведен је из куће и сутрадан стрељан на Бањици. Станко Цингалашевић „отмичар" олимпијске ватре такође је стрељан на Бањици.

Вито Недељковић

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

УФ, КАКВА ЈЕ ВРУЋИНА ДАНАС!
ПРИЛИЧНО...
А ЗАР ВАМ НИЈЕ ТОПЛО У ТОМ ОДЕЛУ?
ЈЕСТЕ, АЛИ ТО ТИ ЈЕ ЦЕНА ПРОФЕСИЈЕ!
ШТО НЕ УЂЕШ? ВАЉДА ЗНАШ ДА ПЛИВАШ, ГОС'Н ВИТЕЖЕ?
НИКАД НИСАМ ПРОБАО, АЛИ ВЕРОВАТНО БИХ ЗНАО?
ХАЈДЕ, УЛАЗИ, НАУЧИЋУ ТЕ!
СВЕ ПРЕПУСТИ МЕНИ! ТИ СЕ САМО ОПУСТИ!
ТА-КО! А САД ЋУ ДА ТЕ ПУСТИМ! А ТИ СЕ К'О ШТО РЕКОХ ОПУСТИ И ПЛИВАЋЕШ!
ПЛОП!
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СЕ ОПУСТИШ!
8-30
DIK BROWNE
©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

КРОЗ МРАК БРЗИНОМ ОД 2000km/h

СВЕМОГУЋА КАЦИГА

Најновија техничка достигнућа у ратном ваздухопловству полако, али сигурно смањују раздаљину између стварности и научне фантастике

Замислите да идете брзином од 2000 километара на час и да морате сваки час да скрећете поглед с правца у коме се крећете. Ако томе додате чињеницу да поменутом брзином летите 50 метара изнад тла, да су око вас непријатељски авиони и још непријатељскије дрвеће, лако ћете се наћи у кожи борбеног пилота у ловцу четврте генерације који мало-мало па мора да спушта поглед на инструмент-таблу како би проверио инструменте, наоружање, стање горива, курс, брзину и висину лета... Нимало завидан положај за једно, ипак, људско биће.

Срећом, стручњаци компаније „GEC Ferranti", која производи авионску електронику, побринули су се да пилоти супермодерних борбених авиона увек држе главу горе, а ипак виде све важне инструменте и показиваче на инструмент-табли. Да будемо прецизнији, пилоти ће моћи чак и да окрећу главу и гледају ван кабине (тражећи непријатељске авионе и остале циљеве), а да им, опет, сви важни инструменти буду увек пред очима. Додамо ли томе да ће борбени летачи моћи да лете на висини од 50 метара и по мрклом мраку, да гледају кроз тај мрак и виде све објекте на земљи као по најсветлијем дану то се већ граничи са научном фантастиком.

Најновији пројекат пилотске каците компаније „GEC Ferranti" пружа пилоту могућност да на визиру (посебан стаклени штитник за очи и лице) види на дисплеју, који је повезан са компјутером у авиону, најважније инструменте и показиваче са инструмент-табле. Наравно, моћи ће да бира коју врсту података жели, јер је савршено јасно да табла са инструментима не може баш цела да се пројектује на мали стаклени визир каците. Али, и то је сасвим довољно за безбедно летење. У тај систем, назван „Крусејдер", укључен је и апарат за ноћно гледање, који ради на основу топлотног инфрацрвеног зрачења околних тела.

Да не буде забуне, пилоти су и до сада могли да користе такозвани HUD дисплеј (Head-Up-Display), али он је добијао слику најважнијих показивача пројектовану на стакло пилотске кабине, тако да летачи, ако би окренули главу, нису могли да виде шта пише на HUD-у. Нови шлем компаније „GEC Ferranti" окреће се, наравно, заједно са главом пилота, па је ономе ко га носи цео HUD увек пред очима.

Садашњи шлемови, који су, наравно, без свих ових побољшања стандардна су опрема америчких пилота, носе ознаку „HGU-33/P" и тешки су 950 грама. Нова кацига биће тешка готово два килограма, али пилоти се због тога не буне. Иначе „GEC Ferranti" прави и верзију каците која ће имати само HUD, али без могућности „ноћног гледања" (за дневне операције) и она ће бити тешка килограм и по.

Нарочити сензори у кациги даваће компјутеру у авиону тачан положај пилотове главе (грешка у углу окретања главе сведена је на хиљадити део радијана!). То ће у будућности бити основа за сагледавање циља, нишањење и испаљивање ракета у правцу у коме пилот гледа. Још само недостаје да се угради мисаони окидач (пилот помисли да је испалио ракету и она се сама испали), па да научнофантастични филм „Fire fox" постане стварност.

Да подсетимо, у том филму Клинт Иствуд краде совјетски суперловац са тајним називом „ватрена лисица" (Fire Fox) бежи у њему ка Сједињеним Државама и успут обара све ловце и уништава остале непријатеље тако што их само погледа и помисли да треба да буду уништени. А ракете из његове „ватрене лисице" само излећу. Једини услов: морао је да мисли на руском!

Свако пилот може бити

МИНУТ ЛЕТА - ХИЉАДУ ДОЛАРА

Како је најбољи совјетски борбени авион после пада комунизма постао уносна туристичка атракција

Прошле године су два борбена авиона „миг 29" направила сасвим леп посао, најпре за совјетску, па онда и за руску владу. Неко се, наиме, досетио да „мигове" пошаље богатим Американцима и понуди им да као борбени пилоти лете у двоседој верзији овог авиона за – хиљаду долара по минуту лета! Дакле, 10 минута лета коштало је ни мање ни више него – 10 хиљада зелених америчких долара!

Рекосмо, најпре совјетску, па онда руску владу зато што се почетак турнеје поклопио са прошлогодишњим државним ударом у СССР-у када је група генерала извела пуч и покушала да збаци са власти Михаила Горбачова. Чим је совјетска екипа добила вест о пучу, турнеја, којом је био предвиђен наступ на седам америчких ваздухопловних изложби (Масачусетс, Охајо, Минесота, Пенсилванија, Канзас и две у Калифорнији), одмах је прекинута и авиони су, злу не требало, прелетели до совјетске базе у Анадиру.

Пуч је, после неколико дана, пропао и „мигови 29" могли су да се врате тамо где су стали – у америчку базу Елмендорф, на Аљасци. Сваки наступ совјетске екипе коштао је око 100.000 долара што су они надокнађивали са само 100 минута демонстрационих летова у авиону са дуплим командама.

Заинтересовани богати Американци су, један по један, седали у предњу кабину двоседа тренажне верзије „мига 29" и одлазили пут небеских висина. Иза њих је седео Валериј Меницки, шеф пробних пилота пројектантског бироа „Микојан", и помагао им да се снађу као пилоти борбеног авиона. Пар „пилота" одлазио је да направи један десетоминутни „круг". Могућност да буду пилоти најмодернијег комунистичког суперсоника привукла је мноштво заинтересованих па је сваког дана било све више и више демонстрационих летова.

На крају двомесечне турнеје Руси су са задовољством утврдили да им је остало чистих – 400.000 долара!

Ове године турнеја је још већа и обухвата чак 18 градова у Америци и Канади, али сада су после распада СССР, послата два „мига 29", и то у власништву украјинске владе. Договорено је да се летови у Канади не наплаћују скупо као прошле године већ само онолико колико је потребно да се покрију трошкови лета. У Америци је цена остала иста.

Две летелице су, почетком, маја утоварене у велики транспортни авион „антонов" АН-124 и послате у Едмонтон. Један је двосед и служи за богаташе, док је други једносед и на њему се обављају прави демонстрациони летови. У украјинским авионима „миг 29", после деобе ратног ваздухопловства СССР на Заједницу Независних Држава, лете – украјински пилоти.

Александар Павић

ТУПИ НОЖ СЕ НЕ ПРЕДАЈЕ

ПОСЛЕДЊИ ВЕЛИКИ ПОГЛАВИЦА

Годину дана после битке код Литл Биг Хорна 12.000 америчких војника кренуло је на Сијуксе и Чејене. Дневник једног очевица потресно је сведочанство о том сукобу

У прерији је остао само он. Нешто јужније у планинама Аризоне био је опкољен Церонимо, велики поглавица Апача. Американци су га ухватили у клопку. Мангаса Колорадоса, другог легендарног поглавицу Апача, убио је из пушке 1863. године један војник америчке коњице. Црвени Облак, славни Сијукс, предао се 1869. године у тврђави Кирни. Луди Коњ, вођа Сијукса, победник над генералом Кастером у бици код Литл Биг Хорна, предао је касније оружје, док је Жуту Руку, врховног поглавицу Чејена, убио у двобоју Буфало Бил. Бик Који Седи одлучио је да обустави даље борбе, па је, бежећи пред потерама генерала Мајлса, прешао у Канаду.

Тако је почетком 1878. године у прерији остао само он – Тупи Нож (Dull Knife), последњи велики поглавица Чејена, који се усудио да и даље води битку с америчком војском. Да је био све само не оно што му име каже доказао је и 25. јуна 1876. године: Тупи Нож је један од индијанских поглавица који су поразили генерала Кастера у бици код Литл Биг Хорна. Међутим, нико није слутио да ће он постати јунак најнеобичнијег подухвата на Западу који је почео у лето 1878. године.

После победе Сијукса и Чејена над генералом Кастером околности су се промениле јер је амерички главни штаб предузео значајне кораке. Шесторица генерала: Хауард, Гибон, Тери, Крук, Кар и најзад Мајлс, као командант читаве операције, са дванаест хиљада војника потпомогнутих батеријама топова и убитачним митраљезима „хочкинс", пошли су у четири главна правца на Сијуксе и Чејене.

Смртоносни клин

Генерали Кар и Мајлс вештим маневром зарили су се као клин између два племена и одвојили их. Сијукси, које је предводио Бик Који Седи, успели су да заобиђу америчке линије између Тонг Ривера и Ред Ривера и да побегну преко канадске границе. Но, саплеменици Тупог Ножа остали су у клопци. Било их је свега седам стотина, од чега двеста тридесет пет ратника. Остало су биле жене, деца и старци. Дакле, двеста тридесет пет против дванаест хиљада! Била је лудост и покушати да им се одупру, али Тупи Нож није био за предају.

На његово питање: „Предати се или се борити?" одговор ратника био је једногласан: „Борити се". Другачије није могло ни да буде. Јер, последњи ратници Чејена били су једини преживели потомци једног великог, непокорног народа Алгонкина, најогорченијих непријатеља белаца против којих су почели да се боре још 1760. године кад су први англосаксонски пионири са атлантске обале Северне Америке кренули према унутрашњости. Индијанци Отава, Црна Стопала, Оџибва, Арапахо, Делавер, Поухатан били су Алгонкини исто као Чејени, исто као Мохиканци, чији је легендарни отпор белим завојевачима познат још и данас.

Тог далеког, спарног јуна 1878. године Тупи Нож и његови ратници још су били обузети духом „последњег Мохиканца". Ништа није могло да их поколеба: ни глад, јер су их трупе генерала Мајлса одбациле у области Бед Лендс, праву пустињу у држави Дакота, ни маларија која се ширила из мочвара Чида, источно од извора реке Мисури и изазивала помор међу Индијанцима...

Стигла је и зима, и то страшна. Границу Канаде, удаљену свега 250 километара, запоселе су америчке трупе и ратници Тупог Ножа нису могли да је пређу. У то време у животу их је остало још шездесет девет!

„Иако је њихов отпор при крају, није њихова храброст", забележио је у свом дневнику ранчер Бронсон који је живео у близини. Дивио се Индијанцима и схватио њихову скору трагедију.

„Чејени су кренули даље. Већина њихових коња је угинула, а оне који су преостали искористили су да би се прехранили. Јахали су коње које су једне ноћи запленили на неком ранчу. Видео сам их како једног јутра пролазе испред моје куће. Избројао сам 269 људи, од чега двеста жена и деце. Многи од њих били су болесни", пише даље Бронсон у свом дневнику.

„Придружио сам се војницима који су наишли неколико дана касније. Међутим, Индијанци су се кретали невероватно брзо с обзиром на околности: преко сто километара дневно! Тако су успевали више од петнаест дана да избегну сусрет са коњаницима који су кренули у потеру за њима. Сваки пут кад се чинило да су их војници сустигли Чејени су нестајали као да су у земљу пропали. Увек је пролазило по неколико дана пре него што бисмо их поново открили, углавном тако што су нам стизали гласови о пљачки неког ранча. Но, сваки пут прекасно".

Боље да умремо овде...

Тупи Нож је одлучио да крене према југу. Прво, да би избегао ужасну зиму, друго да би нашао уточиште у Стеновитим планинама и касније се, преко Колорада, придружио Церонимовим Апачима. Но, на путу му је било утврђење Робинсон. Како није могао да га освоји, Тупи Нож је изненада напао ноћу, пробио се у корал у коме су били коњи и одвео их. Цео гарнизон из тврђаве кренуо је у потеру за њим.

Ево шта даље пише Бронсон:

„Најзад смо открили Чејене на планини Кроу Бјут коју смо опколили. Никакво чудо више није могло да спасе те очајнике. Окупљени на врху планине припремили су се да издрже напад пет батаљона који су их стезали као обруч...

... Зора је. Војници почињу да се пењу уз планину. Кад су стигли до врха – од Чејена ни трага! Открили смо их после девет дана. Зауставила их је снежна вејавица. Опколили смо их, али нас је олуја спречила да их нападнемо. Сачекали смо да престане, а онда су кренули коњаници.

Прецизна пушчана ватра сломила је све њихове покушаје. Заиста епски тренутак: 69 људи успело је да се одупре армији од дванаест хиљада!

Пуковник Џексон је заузео положаје са својом артиљеријом и почео да бомбардује ровове у којима су се утврдили Чејени. Тек тада је Тупи Нож, да би избегао масакр жена и деце који су се налазили с њима, одлучио да се преда".

Тупи Нож је са пуно достојанства затражио само то да његовом племену дозволе да се смести на неку територију која је довољно плодна да их исхрани. Капетан Веселс обећао је да ће његову молбу пренети влади САД.

„Празна обећања", пише даље у дневнику ранчера Бронсона: „Био је јануар 1879. године, изузетно хладан месец. Веселс је рекао Тупом Ножу: – Имам наређење да вас као заробљенике одведем у Форт Рено. – Гледајући своје ратнике, Тупи Нож је поносно одговорио: – Пошто треба да умремо у затвору, боље је да умремо овде! – Био сам поред Веселса који је хладно рекао: – Нећемо вам дати више хране док не прихватите наше услове!...

Осми јануар: Индијанци су готово голи, измучени хладноћом, омршавели, без хране и могућности да заложе ватру, али и даље се одупиру. Већ пет дана певају у хору своје традиционалне тужбалице.

Девети јануар: Тог јутра капетан Веселс је одлучио да на силу нахрани децу Чејена. Мајке су то одбиле. Желеле су да њихова деца умру заједно с њима. Веселс је сматрао да су их на тај фанатични отпор присилиле њихове поглавице, па је наредио да се казне Стари Гавран и Дивљи Пас.

Десети јануар: Целе ноћи слушао сам како Чејени певају мртвачку песму, још ужаснију од оних раније, још више испуњену очајањем. Ујутро ме је пробудила пуцњава. Ратници Тупог Ножа изненада су напали стражаре који су их чували, провалили у стовариште и дочепали се пушака и муниције. Затим су напали и остале чуваре. Побили су их и поново успели да нестану у прерији".

Тражили су само смрт

Бронсон се и овај пут придружио коњаницима капетана Веселса који су кренули у потеру за фанатичним ратницима. Дан касније забележио је: „Да Чејени нису имали поред себе своје породице, сигурно би успели да умакну. Међутим, нису хтели да их напусте и кад су их војници поново стигли и опколили их на врху једног брда, прихватили су борбу. И жене су се борile заједно са својим мужевима и браћом. Отпор није престајао. Већ је половина Чејена била поубијана, али су преостали наставили да пуцају.

У жестокој борби прса у прса убијено је још двадесетак ратника, међу њима син и кћерка Тупог Ножа. Но, упорни поглавица ни тада није хтео да се преда. До краја дана Американци још нису успели да очисте врх брда.

Дванаести јануар: У зору смо поново кренули у напад, али на брду више није било никога. Чејени су успели да нестану под окриљем мрака. Четири батаљона су наставила потеру.

Тринаести јануар: Поново смо их сустигли и опколили. Војници су пошли у напад. Тупи Нож се утврдио на добром положају и одбио нас.

Деветнаести јануар: Већ је девети дан откако опседамо Тупог Ножа и његове људе. Немају више шта да једу.

Двадесети јануар: Поново су нам умакли кад смо били убеђени да их држимо у шаци. Ноћу су ко зна како успели да се провуку између наших редова. Кренули смо за њима...

Двадесет први јануар: Тупи Нож се утврдио међу стенама, око осамдесет километара од Форт Робинсона. Наша артиљерија почела је бомбардовање користећи и тешке хаубице. Изненада смо угледали тројицу Чејена наоружаних само ножевима. Јурнули су на наше линије. Очигледно, тражили су само смрт и добили су је. Стотине пушчаних зрна заувек их је зауставило.

Кренули смо затим напред, између стена, и нашли двадесет двојицу погинулих и девет тешко рањених Индијанаца. Међу њима се налазио и Тупи Нож. Било је то последњих девет преживелих ратника Чејена. Влада им је дала мали комад земље да се населе на њој".

Ту се завршава дневник непристрасног очевица, ранчера Бронсона. Све би се то чинило као невероватна прича да није поткрепљено изјавама капетана Веселса, капетана Врума, поручника Дода, Крафорда и Хардија који су водили последње операције против последњег великог поглавице Чејена – Тупог Ножа.

Д. М. М.

● Прорицање је

ФАКИР МАГНАТ ХО

Када се посао разгранао, Факир Бирман „изнајмљивао" је професионалне факире да на приредбама, сајмовима и изложбама „глуме" – њега. То јест, да изводе све што публика и очекује од свемогућег Бирмана!

„За сваку муку пружа вам руку... Факир Бирман, Бернска 14, Париз" – гласио је мали оглас који је прерастао у опште познати слоган негде пред само избијање Другог светског рата. Та реклама украшена цртежом човечуљка са турбаном, шиљате браде и тајанственог погледа, налазила се у свим могућим новинама тога доба, а у тиражном „Пари-соару" заузимала је – целу страну. Чова је у то време прорачунавао клијентима како да освоје премију на лутрији и људи су хрлили по савет.

Наједном, скандал: Факир се нашао иза браве осумњичен да је варалица! Пола Француске дигло се на ноге. Али, пре него што опишемо ову епизоду из Бирмановог необичног живота, ево неколико речи о његовом почетку и успону.

Господин Шарл Фосе – Француз од главе до пете, како му и име говори – био је скроман рачуновођа са приходом од 72 франка недељно све до почетка 1932. године. Тада је постао, погађате: „Факир Бирман"! Дакле, не само што није допутовао у Француску са обала Ганга, него тамо никада није ни био. Али, када је одлучио да постане продавац савета и хороскопа, како је сам описао свој посао, „Бирман" је то учинио у великом маркетиншком стилу. Усудио се, чак дрзнуо, да прекрши неписано правило по којем су разни пророци, окултисти, видовњаци и остали из те бранше оглашавали своје услуге само путем малих огласа, дакле готово тајно. Бирман је одмах платио четврт стране!

Сви му се диве, а паре пљуште

То ће изазвати јавни скандал, говорили су му, али човек је мирно одговарао да он није било какав трговац, пошто продаје савете и хороскопе, па зашто своје идеје и посао не би огласио видно и упадљиво?

И, ево како су се ствари развијале. Већ 1935. године, дакле 24 месеца после отварања „фирме", Бирман је зарађивао 70.000 франака недељно или равно хиљаду пута више него као рачуновођа, док је 1937. годину завршио са чистим приходом од пет и

БИРМАН – РОСКОПА!

Ово је прича о човеку који је „произвео" и продао осам вагона хороскопа поставши тако један од најбогатијих људи Француске тридесетих година. Крај му је био необичан и неочекиван баш као и каријера

Шарл Фосе у свом кабинету, окружен луксузом како и доликује једном индустријалцу

по милиона, а кривуља је и даље ишла горе.

Факир Бирман постао је најомиљенија личност Француске. Чувени шансоњер Морис Шевалије смислио је тачку коју је, са турбаном на глави, изводио у Казину д Пари и која се звала „Факир сам ја", а по париским бистроима певале су се још две шансоне: „Тако је говорио факир" Реја Вентуре и само „Факир" непознатог аутора. Није било новина нити радио-програма где Бирман није давао савете, нити је било друштвеног догађаја на којем он није био међу званицама. Имао је, како је сам израчунао, 502.067 муштерија! А то је значило сваког осамдесетог Француза:

– Израчунао сам, исповедио се једном приликом „Факир", да је у сваком метроу (80 седишта укупно) барем један мој клијент и то ме је забављало сваки пут када бих ушао!

Или овако: током своје каријере Бирман је произвео 27 милиона хороскопа, а када би се сви ставили на гомилу, било би потребно осам векова да се ускладиште. Заљубљен у статистику, „Факир" је израчунао и следеће: да је сачуван сва писма која је примио, она би напунила све зграде од подрума до тавана у неких пет-шест улица његовог кварта. Уосталом, пошта је сваког јутра довозила на његову адресу двоја кола са двадесет до тридесет поштанских врећа крцатих писмима! У многима су се налазиле приложене марке, али и новчанице... Зар је потребно рећи да је бивши чиновник становао у резиденцији са ливрејисаном послугом, имао три сопствена аутомобила...

Судски неспоразум?

Како се види из Бирманових мемоара, рецепт који је он применио био је прилично једноставан. Он је почео тако што је продавао људима „њихове" хороскопе за по педесет франака и, уз добру рекламу како смо видели, постигао невиђену потражњу. Е, то га је и довело на суд!

Оптужен је да вара тиме што је људе држао у уверењу да свакоме продаје лични хороскоп, а они су у ствари били, што би се рекло, серијска роба, конфекција. Уз то, „Факиру" је натоварен и грех да искоришћава лаковерност припростих људи.

Одбрана господина Шарла Фосеа играла је на карту да њен клијент може бити осуђен само уколико се неко од „купаца" савета и хороскопа пожали да је изигран, обманут или слично. Била је то доста добра логика, али, мада се нико од оних пола милиона Француза није пожалио, него су га, напротив, многи јавно бранили, а неки поп (добитник двоструке премије на лутрији) молио за њега, „Факир" је био осуђен.

Никада се више није појавио у јавности, као да је ишчезао, испарио или се вратио негде у „Индију". Једноставно, Факир Бирман, први магнат хороскопа који је од зодијака направио читаву индустрију, нестао је без трага и гласа.

Али, десет година касније, дакле, 1949. ето изненађења.

Извесна новинарка пронашла је никог другог до господина под именом Шарл Фосе који је сада био успешан фабрикант, дакле, прави патрон како Французи називају газду. Наравно, пошто се никада не бисте сетили шта је његова фабрика производила, рећи ћемо вам: намагнетисане стезнике који су „гарантовано отклањали сувишне килограме"! Посао је цветао... Упитан за коментар пресуде из 1939, бивши Бирман је одговорио:

– Ја сам за педесет франака продавао добро урађене хороскопе који су купцима омогућавали да у главним цртама прате кретање своје судбине. На суду је то био неспоразум јер, да би се направио лични хороскоп за поједину особу, требало би удрошити барем два месеца рада а производ би коштао између пет и десет хиљада франака. Па ваљда нисам могао такву робу да дајем за 50 франака? А оно да сам обмањивао лаковерне и припросте људе... ех. Па, нисам могао на суду да одам имена својих клијената међу којима су били високи државни функционери, лекари, адвокати, судије, полицајци, свештеници...

Човек који је на једноставан начин усрећио толике људе није умео да помогне себи. Разболео се од вирусне упале живаца и завршио живот обесивши се за кваку прозора. Било је то 1950. године.

М. К.

Живот пише драме

ОЧИ У ОЧИ С АЈКУЛОМ

Јастук је био натопљен водом, али четрнаестогодишњи Дејвид Полсен из Саунд Вјуа у Конектикату то готово није ни приметио. После четири сата борбе са подивљалим таласима био је потпуно исцрпљен. Невреме је најзад прошло и последње на шта је Дејвид помислио пре него што је утонуо у сан било је како је сам самцијат успео да одржи „Жабу", своју једрилицу, на површини и како више ништа на овом свету неће моћи да га пробуди до следећег јутра.

Тишина

Свега сат или два касније, тргао се из сна. Кабина се купала у бледој, млечној светлости месечине која је

ШТА СВЕ МОГУ МИРИСИ?

ПЕПЕРМИНТ ПРОТИВ СНА

Најновија истраживања која су се бавила утврђивањем утицаја мириса на понашање људи показују да неки од њих не само што доводе до промене расположења, подстичу физичку привлачност, ослобађају од стреса него имају и веома важну улогу у постизању бољих радних ефеката. Те резултате су међу првима применили Јапанци, пословично познати по спремности да прихвате сваку новину која доноси побољшање продуктивности. Тако су у своје радне просторије почели да уграђују компјутерске уређаје за емитовање разних цветних мириса који, како се показало, веома повољно делују на расположење људи а самим тим и на њихов рад.

Роберт Берон, један од стручњака за испитивање деловања мириса, сматра да нема никакве сумње у то да човек пре реагује чулом вида него мириса али ово друго обично даје боље резултате. Тако нека кућа може на први поглед да вам се и не допадне, али ћете ипак одлучити да је купите ако у њој осетите рецимо мирис ваниле или свеже печеног хлеба. Берон верује да много више изгледа на успех имају преговори који се воде у просторијама које пријатно миришу него у онима које заударају на дим или алкохол.

Неки други научници иду још и даље кад тврде да мириси утичу на рад мозга и централног нервног система Психолог Вилијем Дембер открио је да мириси пеперминта

Висио је отприлике на пола метра изнад воде, али доле се ништа није померало. Онда се море растворило, вода га је запљуснула, а на неколико центиметара од његовог лица ваздух су запарале разјапљене чељусти...

продирала кроз прозоре на кабини и отворена врата. Непомично је лежао на уском кревету, осећао љуљушкање „Жабе" и ослушкивао. Око њега је владала тишина, потпуна тишина коју није нарушавао чак ни уобичајени звук воде која запљускује бокове једрилице.

Још неко време је широм отворених очију, суздржавајући дах, напето ослушкивао. Није чуо ништа, ништа видео, ништа осетио. Склопио је очи и осетио како поново тоне у сан. У следећем тренутку, свет око њега одједном је експлодирао.

Тишину је запарао звук некаквог језивог стругања, као да неко џиновском канџом пара читавом дужином бродића а, готово истовремено, једрилица се затресла од ударца и накривила у страну. Затим још један ударац, слабији, па онда још један јак, један једва осетан... Стругање је са сваким ударцем бивало све тише и на крају сасвим уминуло.

Поново тишина. Све се одиграло тако муњевито да Дејвид није имао времена да било шта предузме. Није се чак ни померио с места. Тек када је то, ма о чему да се радило, прошло устао је и попео се на палубу. „Жаба" се на тренутак благо заљуљала, а затим поново умирила. Није било ни дашка ветра, а у води око једрилице обасјаној месечином ништа се није померало.

Попео се на кров кабине и држећи се за јарбол осмотрио површину воде прво с десне, а затим и с леве стране једрилице. Никакав покрет. Ништа. Па ипак, помислио је, нешто га је напало. Није сањао. Или можда ипак јесте?

Људски мамац

Ако је стругање које је чуо заиста било стварно, ако све није био само сан, онда су на „Жаби" морали да се виде и некакви трагови. Клекао је уз саму ивицу једрилице и држећи се чврсто за конопац за спасавање нагао се тако да је висио на отприлике пола метра изнад површине воде. У први мах није видео ништа изузев одблеска фибергласа који је месечина стварала на води.

Онда је угледао прво једну, па још три, а затим и пету бразготину. Протезале су се дужином од отприлике једног метра дуж бока једрилице, на једном месту скретале у страну и наниже завршавале у води. Није сањао, дакле. И та мисао, то да није сањао ни стругање, ни ударац од кога се „Жаба" опасно накривила на страну, замало да буде последње што је икада помислио.

Јер, у следећем тренутку површина се растворила, вода га је запљуснула, а на неколико центиметара од њега ваздух су запарале џиновске разјапљене чељусти. Ајкула га је за длаку промашила али су зато њени огромни, троугласти зуби запарали по боку једрилице, а горостасно тело тако силовито ударило о бродић да се овај затресао и готово преврнуо.

Дрхтећи читавим телом, Дејвид је на леђима лежао на палуби. „Као мамац", помислио је, „послужио сам као мамац". Али, зашто га онда није шчепала? Ајкула је била тако велика да је могла да га дохвати чак и на палуби. Ајкула! Тек тада је постао свестан речи коју је употребио. Уста су јој била довољно велика да му откине главу... Није могао да се отргне од страшне слике која га је преплавила: од тога како га ајкула одвлачи све дубље и дубље, у непрозирну таму.

– Доста. Морам да престанем с овим. Шта се, у ствари, догодило? Ово није филм, ово нису „Чељусти". Ради се о риби, огромној риби с огромним зубима, али на крају крајева, ипак само о риби. Можда је налетела на једрилицу случајно. Можда уопште није хтела мене. Можда је насртала на „Жабу", не на мене – помислио је.

Тресак! Као да му чита мисли, ајкула је поново напала. Ударила је о леви бок једрилице и одбацила је неколико метара у страну. Дејвид се једва суздржао да не урликне од ужаса, али му је онда кроз главу пролетела малопређашња мисао: она насрће на једрилицу, не на њега.

Никад више жутокљунац

Сишао је у кабину. Шест пута је ајкула налетела на бродић и сваки пут замало што га није превртнула. Нешто ту није имало смисла. Знао је да ајкулу привлачи крв. Крв, живо месо или њубре. Ништа од свега тога није могла да нађе на левом боку „Жабе" на који је искључиво насртала. Само глатку, плавичастобелу површину фибергласа...

Онда му је синуло. Погледао је у месец. Био је низак и бацао је најјачу светлост баш на леву страну једрилице. Месечина се одбијала од беличастог фибергласа на левом боку једрилице и огледала на површини мора с те стране.

Гледаћо одоздо, из воде, мора да се при површини видело некакво бљескање. А он је негде прочитао да ајкуле каткада нападају блесак светлости јер је сличан блеску који у води стварају трзаји рањених риба.

Ајкула је пратила „Жабу" и Дејвида још пуна три сата. За то време насртала је на једрилицу у све дужим размацима, све док се месец коначно није нашао тачно изнад јарбола тако да се његова светлост више није одбијала о бокове једрилице. Тада су и напади престали.

Када је овога пута легао, Дејвид се заиста више није будио све док га није пробудило јутарње сунце. Преживео је невреме и напад ајкуле. Више никоме у клубу неће пасти на памет да му каже да је жутокљунац.

М. И.

Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

и љиљана успоравају процес падања у сан и мисли да их та њихова особина чини посебно препоручљивим кад су у питању возачи. Освежавајући повремено кабину спрејом са једним од ова два мириса, возач диже ниво будности чак и кад је прилично уморан захваљујући томе што и љиљан и перперминт подстичу рад оног дела мозга који контролише концентрацију. Слично делују и мириси лимуна, лаванде, јасмина и руже.

Научници су утврдили и да мириси губе дејство уколико су стално присутни у простору у којој се борави и зато препоручују да се емитују у одређеним временским размацима. Под условом да неком сметају – склоност ка мирисима је врло индивидуална ствар и оно што једном прија, другом не мора.

Сазнање о деловању мириса на људе, отвара и питање могуће злоупотребе: шта ако неком падне на памет да уз њихову помоћ завлада светом? Такав страх није нарочито оправдан, сматра Дембер, и то из два разлога: први је што су ова истраживања на самом почетку а други што нема доказа да мириси делују на људски организам јаче него што то рецимо чини црна кафа. Надајмо се да је у праву.

О. В.

МА ШТА КАЖЕШ

ЗИДОВИ ТРПЕ СВЕ

Обавештење у ресторану у Кентакију:

СЛУЖИМО НЕДЕЉНИ РУЧАК СВАКОГ ДАНА.

●

Плочица на писаћем столу аутомобилског магната Хенрија Форда:

РАЗМИШЉАЊЕ ЈЕ НАЈТЕЖИ ПОСАО НА СВЕТУ – ЗАТО СЕ, НАЈВЕРОВАТНИЈЕ, ТАКО МАЛО ЉУДИ И УПУШТА У ТО.

●

Натпис у радионици једног молера и декоратера у Авру:

ПОПРАВЉАМО СВЕ ШТО СТЕ УРАДИЛИ КАО САМ СВОЈ МАЈСТОР.

На огради париског гробља Пер Лашез:

СМРТ ЈЕ НАСЛЕДНА.

●

Упозорење на незаштићеном прелазу преко железничке пруге у Охају:

ВОЗУ У ПРОСЕКУ ТРЕБА 14 СЕКУНДИ ДА БИ ПРОШАО – БЕЗ ОБЗИРА НА ТО ЈЕ ЛИ ВАШ АУТОМОБИЛ НА ПРУЗИ ИЛИ НИЈЕ!

●

Табла пободена у свеже посејан травњак у Есексу:

ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП ПСИМА. ВЛАСНИК УЈЕДА.

●

У канцеларији њујоршког адвоката специјализованог за бракоразводне парнице:

БРАК ЈЕ ПРОЦЕС ОТКРИВАЊА КАКВОГ ЈЕ МОМКА ЗАПРАВО ЖЕЛЕЛА ЖЕНА.

●

На зиду у Таковској улици у Београду:

СВУДА ПОЋИ, СЕБИ ДОЋИ.

ТРЕЋИ ПИЛОТ

Обичан, иако расан бик, приморао је транспортни авион цивилног ваздухопловства да се присилно спусти док је летео изнад далекоисточног дела СССР. Бик се за време лета одвезао и бануо у пилотску кабину. Док је копилот покушавао да обузда љутито говедо ухвативши га за прстен на губици, пилот је некако успео да спусти авион на неко поље.

Епилог догађаја према „Вечерњој Москви": авион је остао читав иако се добро продрмусао. Пилот и копилот морали су с лаким озледама у болницу. Бик је другим авионом допремљен на одредиште где ће наставити свој стари посао – служиће за приплод. ■

ВАЖАН ДЕТАЉ

Минхенски фотограф Валтер Шел (47) скупо је платио неопрезност у берлинском зоолошком врту – пише „Берлингер моргенпост". Док је на поменутом месту фотографисао, тешко га је озледио 85 килограма тежак медведић панда – Бао-Бао.

Шел је с дозволом управе врта ушао у кавез и изблиза сликао храњење медведића, али није послушао упозорење чувара да изађе из кавеза пре но што животиња престане да једе јер је мирна само док узима храну.

Појевши и последњу јабуку, Бао-Бао је напао Шела: потрчао је за њим по кавезу, чврсто се ухватио зубима за њега. Док су чувари успели да отерају медведа, Шел је већ остао и без средњег прста на десној руци.

Шел је провео на операционом столу четири сата. Ватрогасци су у приручном фрижидеру допремили за њим у болницу и одгризени прст, пошто је Шел пре наркозе успео да изусти да му је до њега изузетно стало јер свира клавир. ■

ТО ЈЕ ЛЕПО, АЛИ...

Велика њујоршка робна кућа „Блуминдел" приредила је свечаност поводом наиласка милионитог купца. Одмах после уручивања вредног поклона срећни добитник упутио се у – Одељење за жалбе. Разлог: он уопште није дошао да нешто купи већ да рекламира робу с грешком коју је дан раније купио у „Блуминделу". ■

КАКАВ ЈЕ ТО НАЧИН!

Пакистанска влада забранила је продају и коришћење школског уџбеника штампаног у Великој Британији. Министар за васпитање и образовање Мухамед Јашин Кан образложио је посланицима у Исламабаду да је књига забрањена зато што се у њој спомиње неки пас по имену Султан.

Издавач је обећао да ће се у новом издању књиге намењене малим Пакистанцима који уче енглески пас звати другачије. ■

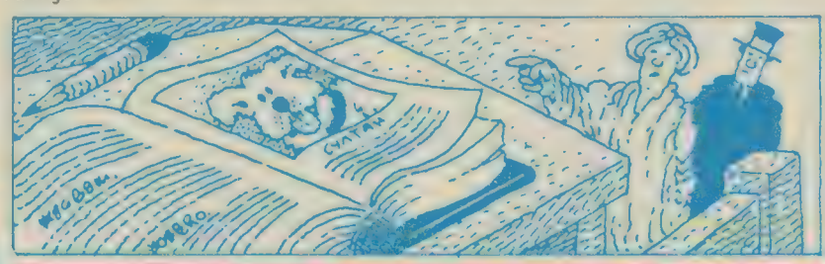

САСВИМ СУПРОТАН СТАВ

Да није било лопова који га је покрао, каирски продавац ћилима Ахмед Т. ни данас не би знао колико је богат.

Лопов је трговца покрао док је овај удавао кћер, па му је кућа била пуна гостију и новца. Тек после свадбе трговац је опазио да му је нестала кеса с новцем коју је – мислио је – био добро сакрио у стану.

Кад су га полицајци којима је пријавио крађу питали колико је у врећи било новца, Ахмед Т. одговорио им је: „Немам обичај да бројим новац." На то исто питање, убрзо ухваћени лопов одговорио је из така: „82.008 фунти"! ■

НОЋНА ГЕОГРАФИЈА

В. Ц. из Перта (западна Аустралија) зачудио се кад га је усред ноћи из сна пробудила звоњава телефона и непознат женски глас с друге стране жице упитао: „Је ли Вејн код куће?" „Овде се нико не зове Вејн", одговорио је В. Ц. „Чудно", рекао је женски глас. „Зар то није број 95 87 56 9?" „Није", одговорио је В. Ц. „Овде је број 74 15 67". „Где ли је то?", упитао је глас. „У Мидленду, недалеко од Перта", објаснио је В. Ц. „Перт? У Шкотској?", упитала је жена. „Није у Шкотској", рекао је В. Ц. „То је у Аустралији."

„О, Боже", рекла је непозната, „баш немам среће. Ја сам из Лос Анђелеса, хтела сам само да позовом свог суседа." ■

Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

kanetan
Luka
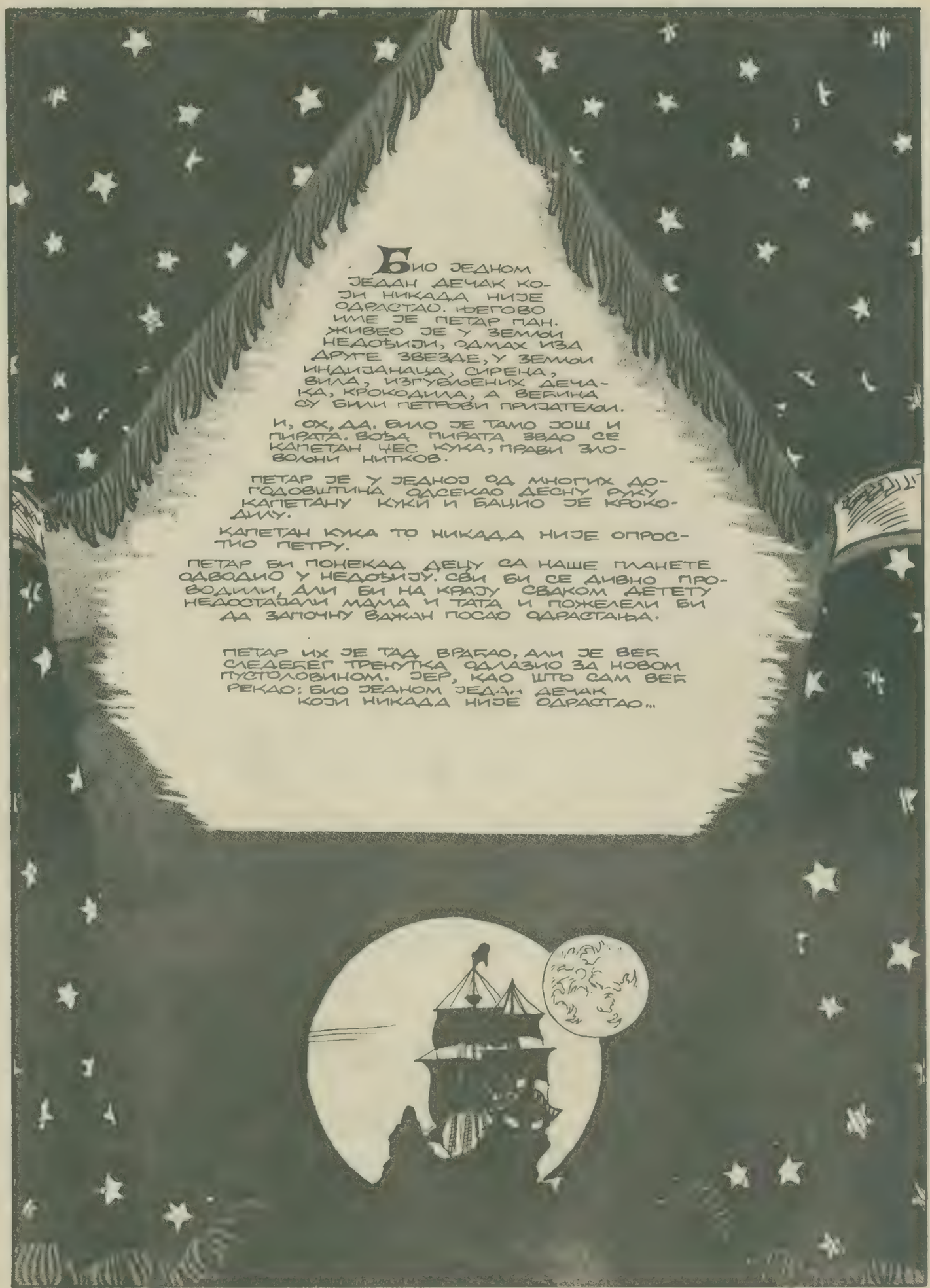
БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН ДЕЧАК КОЈИ НИКАДА НИЈЕ ОДРАСТАО. ЊЕГОВО ИМЕ ЈЕ ПЕТАР ПАН. ЖИВЕО ЈЕ У ЗЕМЉИ НЕДОЋИЈИ, ОДМАХ ИЗА ДРУГЕ ЗВЕЗДЕ, У ЗЕМЉИ ИНДИЈАНАЦА, СИРЕНА, ВИЛА, ИЗГУБЉЕНИХ ДЕЧАКА, КРОКОДИЛА, А ВЕЋИНА СУ БИЛИ ПЕТРОВИ ПРИЈАТЕЉИ.
И, ОХ, ДА. БИЛО ЈЕ ТАМО ЈОШ И ПИРАТА. ВОЂА ПИРАТА ЗВАО СЕ КАПЕТАН ЏЕС КУКА, ПРАВИ ЗЛОВОЉНИ НИТКОВ.
ПЕТАР ЈЕ У ЈЕДНОЈ ОД МНОГИХ ДОГОДОВШТИНА ОДСЕКАО ДЕСНУ РУКУ КАПЕТАНУ КУКИ И БАЦИО ЈЕ КРОКОДИЛУ.
КАПЕТАН КУКА ТО НИКАДА НИЈЕ ОПРОСТИО ПЕТРУ.
ПЕТАР БИ ПОНЕКАД ДЕЦУ СА НАШЕ ПЛАНЕТЕ ОДВОДИО У НЕДОЋИЈУ. СВИ БИ СЕ ДИВНО ПРОВОДИЛИ, АЛИ БИ НА КРАЈУ СВАКОМ ДЕТЕТУ НЕДОСТАЈАЛИ МАМА И ТАТА И ПОЖЕЛЕЛИ БИ ДА ЗАПОЧНУ ВАЖАН ПОСАО ОДРАСТАЊА.
ПЕТАР ИХ ЈЕ ТАД ВРАЋАО, АЛИ ЈЕ ВЕЋ СЛЕДЕЋЕГ ТРЕНУТКА ОДЛАЗИО ЗА НОВОМ ПУСТОЛОВИНОМ. ЈЕР, КАО ШТО САМ ВЕЋ РЕКАО: БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН ДЕЧАК КОЈИ НИКАДА НИЈЕ ОДРАСТАО...

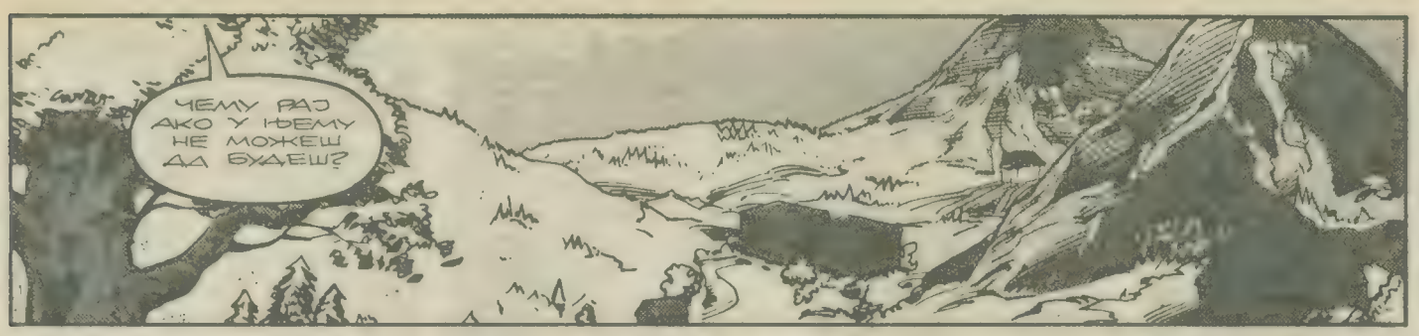
ЧЕМУ РАЈ АКО У ЊЕМУ НЕ МОЖЕШ ДА БУДЕШ?

ОВО ЈЕ ПЕТАР ВЕНИНГ...
МОРАМО ДА РАСКРИЈЕМО ДРВЕЋЕ... УВЕДИМО ИХ ДА НАШИ КЛИЈЕНТИ НЕЋЕ ОДЈЕДНОМ ПРИСТУПИТИ ИЗВРШЕЊУ ПЛАНА...
А ОНДА ЋЕМО МАЛО -ПОМАЛО ОВУ ДИВЉИНУ ПРЕТВОРИТИ У РАЈ, САН НАШЕГ КЛИЈЕНТА!

ПОРОДИЧНИ ЧОВЕК: ЗГОДНА СУПРУГА, СИН, КЋИ И КУЋА СА ХИПОТЕКОМ И СВИМ ОДГОВОРНОСТИМА КОЈЕ УЗ ТО ИДУ...
ДР ФИЛОСЕ, НИСТЕ ЗАДОВОЉНИ?
САМО НАМ ЈОШ ТРЕБА ДА НАЂЕМО НЕКЕ УГРОЖЕНЕ ВРСТЕ... НИСТЕ ПРЕДВИДЕЛИ РЕЗЕРВАТ...

...ЧОВЕК СА МНОГО БРИГА...
ОСТАВИЛИ СМО ПОЈАС ОД 81hа ЗА РАЗМНОЖАВАЊЕ ТИХ ЖИВОТИЊА! КОЛИКИ ИМ ЈЕ ПРОСТОР ЗА ТО ПОТРЕБАН?
ОДАКУД ЗА ЗНАМ...

ЕКОЛОГ'ИСТЕ МОРАМО ИСКЉУЧИТИ ИЗ ОВОГА ИЛ' ЈЕ СВЕ ПРОПАЛО!

БИЋЕМО У ВЕЗИ! ЗАВИТЕ МИ АКО НЕШТО ЗАШКРИПИ!
ДОБРО!

ДО ВИЂЕЊА!

БОИНГ 747. НЕГДЕ ИЗНАД АТЛАНТИКА, НА ПУТУ ЗА ЛОНДОН...
ПРВИ ПУТ ПОСЛЕ ДУЖЕГ ВРЕМЕНА ПОРОДИЦА БЕНИНГ ЈЕ НА ОКУПУ...
ЗАЈЕДНО, БАР ФИЗИЧКИ...
"ВЕНДИ" ГОВОР
15. НОВ. 1991.
БОЛНИЦА ОРМОНД
БАКА МЕ ЈЕ ЗВАЛА СВОЈИМ НАЗАДРАЖИМ СИРОЧЕТОМ. НЕ ЗНАМ ЗАШТО...
"ВЕНДИ" ГОВОР
15. НОВ. 1991.
БОЛНИЦА ОРМОНД
БАКА МЕ ЈЕ ЗВАЛА СВОЈИМ НАЗАДРАЖИМ СИРОЧЕТОМ. НЕ ЗНАМ ЗАШТО...
УУУХ!
ТО ЈЕ ТАКО БИЛО...
ВЕЈД БОГС ЈЕ ВЕРОВАТНО НАЈБОЉИ ИГРАЧ!
ЈЕСИ ЛИ ГА НЕКАД ВИДЕЛА?
НЕ, НИКАДА! АЛИ СЕ КЛАДИМ ДА ТВОЈ ОТАЦ ЈЕСТЕ! ПИТАЈ ГА!

МОИРА! МОРАШ МИ ПОМОЋИ! НЕ ЖЕЛИМ ДА УПРОПАСТИМ ТАЈ ГОВОР!
ПРВО МИ УЧИНИ УСЛУГУ И РАЗГОВАРАЈ СА СВОЈИМ СИНОМ! ЈОШ ЈЕ НЕРАСПОЛОЖЕН!
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ОДЕШ НА ЊЕГОВУ УТАКМИЦУ!
ЗНАШ, ЈАКО МИ ЈЕ ЖАО, ЗАДРЖАЛИ СУ МЕ У КАНЦЕЛАРИЈИ, АЛИ САМ ПОСЛАО НЕКОГ КО ЈЕ СНИМИО УТАКМИЦУ...
ОДГЛЕДАЋЕМО ТРАКУ У ЛОНДОНУ! ВАЖИ?
ХЕЈ, ПОГОДИЋЕШ ПРОЗОР С ТОМ ЛОПТОМ, ЧЕКИ...
ЧЕК! ПА, МОЖДА ЈЕ ОВО ЈЕДИНИ НАЧИН ДА МЕ ВИДИШ КАКО БАРАТАМ ЛОПТОМ!
ДУМ!
НЕ ПОНАШАЈ СЕ КАО ДЕТЕ!
ЈА ЈЕСАМ ДЕТЕ!

ДОБИ ЋУ СЛЕДЕЋЕ СЕЗОНЕ! НА ШЕСТ УТАКМИЦА! ОБЕЋАВАМ!
ТАТА... БЕЗ ОБЕЋАЊА!
ХЕЈ! ЈА НЕ ГАЗИМ ЗАДАТУ РЕЧ!
СТАРА ПРИЧА!
БИГ БЕН, НАЈПОЗНАТИЈИ САТ НА СВЕТУ, ОТКУЦАО ЈЕ ВРЕМЕ...
ЗВУК ЊЕГОВОГ ЗВОНА ЧУЈЕ СЕ У ВЕЛИКОМ ДЕЛУ ЛОНДОНА ПА И У УЛИЦИ КЕНСИНГТОН ГДЕ ЈЕ ПЕТАР БЕНИНГ СТИГАО ПОСЛЕ ДУГОГ ОДСУСТВА...
А САД ПАЗИТЕ! ПРВИ УТИСАК ЈЕ НАЈВАЖНИЈИ!

ПОРОДИЦА БЕНИНГ ЈЕ НЕСТРПЉИВО ОЧЕКИВАНА...
КОГА ТО ВИДИМ, МИЛА ДЕЧИЦЕ!
НАЈДРАЖИ МОЈИ, ДОБРО ДОШЛИ КУЋИ!
ОХ, ЛИЗА! РАДУЈЕМ СЕ ШТО ТЕ ВИДИМ!
МИ ОВДЕ СТОЈИМО И БАСКАМО...
...ДОК ВАС МАМА ВЕНДИ ИШЧЕКУЈЕ КАО НА ИГЛАМА...
ЗДРАВО, МОМЧЕ...
ЗДРАВО, ВЕНДИ... ИЗВИНИ ШТО КАСНИМО... АЛИ ДО ГУШЕ САМ У ОНОМ ПОСЛУ...
ОХ! ТО САД НИЈЕ ВАЖНО!

А КО ЈЕ ОВАЈ МЛАДИ ДИВ?
НИЈЕ ВАЉДА ЧЕК?
ДА ЗНАТЕ, ДОК СТЕ У МОЈОЈ КУЋИ ТРАЖИМ ДА ПОШТУЈЕТЕ ЈЕДНО ПРАВИЛО...
...НЕ СМЕТЕ ДА РАСТЕТЕ! ПРЕСТАНИТЕ ОВОГ СЕКУНДА!
ЖДО МИ ЈЕ, КАСНО ЈЕ...
ГЛУПОСТИ! НИКАД НИЈЕ КАСНО!
А САД, ШТА ЈЕ ТО ТАКО ВАЖНО У ТОМ ТВОМ ПОСЛУ?
ПА, ЈОШ РАДИМ СТЕЧАЈЕВЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ, А НЕДАВНО САМ ПОЧЕО ДА СЕ БАВИМ ЗЕМЉИШТЕМ И...
ЗНАЧИ, ПЕТРЕ... ПОСТАО СИ ПИРАТ!
ТАЧНО! ТАТА, КАД ЗАШКРИПИ ТИ УПАДАШ!
7

МАЛО КАСНИЈЕ...
МОИРА! МОЛИМ ТЕ, ПОМОЗИ МИ...
ХММММ...

ПЕТРЕ! БРЕД ЈЕ НА ВЕЗИ! КАЖЕ ДА ЈЕ ВАЖНО!

ЕВО, ДОЛАЗИМ!

ШТА ТО ЗНАЧИ? ИЗВЕШТАЈ СИЕРА КЛУБА? ШТА? КАКВА ГИЂА СОВА?
ПА, АКО СУ УГРОЖЕНЕ, МОЖДА ПОСТОЈИ ДОБАР РАЗЛОГ ЗА ТО?
ДУЂАЧКА ДВАДЕСЕТАК ЦЕНТИМЕТАРА, А ЗА РАЗМНОЖАВАЊЕ ЈОЈ ТРЕБА ПРОСТОР ОД ОСАМДЕСЕТ КВАДРАТНИХ КИЛОМЕТАРА... УЖАС!
ХОЋЕТЕ ЛИ ДА УБУТИТЕ?
МОИРА, ЗАБОГА, ИЗВЕДИ ИХ! ИМАМ ИЗУЗЕТНО ВАЖАН РАЗГОВОР!
ДА, РОНЕ, НАСТАВИ!
ПОСАО БЕ ПРОПАСТИ...
НИЈЕ ТРЕБАЛО ДА КРЕНЕМ...

НИСИ БИО ОВДЕ ВЕЋ ПЕТ ГОДИНА ИАКО ТЕ БАКА СТАЛНО ЗОВЕ ДА ДОЂЕШ!
ОБЕЋАО СИ ДЕЦИ ЛЕП ПРОВОД, А И НЕ ПОГЛЕДАШ ИХ СЕМ КАД ТРЕБА ДА ИХ ИЗГРДИШ...
ЖАО МИ ЈЕ ЗБОГ ПОСЛА!
ТИ СИ МРЗЕЛА ТАЈ ПОСАО!
ТАЧНО, АЛИ МИ ЈЕ ЖАО ШТО СЕ ТОЛИКО СЕКИРАШ!
ПЕТРЕ, ДЕЦА ТЕ ВОЛЕ И ЖЕЛЕ ДА СЕ ИГРАЈУ С ТОБОМ... КОЛИКО ЋЕ ОВО ЈОШ ТРАЈАТИ?
ПРЕОСТАЛО НАМ ЈЕ ЈОШ САМО НЕКОЛИКО ГОДИНА С ЊИМА! ОНДА ЋЕШ ИХ МОЛИТИ ЗА МАЛО ПАЖЊЕ!
НЕ МОГУ ТИ НИ ОПИСАТИ ШТА ГУБИШ! ТРЕБА ДА СИ ВИШЕ СА ЊИМА!
ЗНАШ ЛИ КОЛИКО ПУТА СУ МЕ ПИТАЛИ ГДЕ СИ И КАД ЋЕШ ДОЋИ?
ДО ЂАВОЛА, САМО ХОЋУ ДА КАЖЕМ -УЖИВАЈ У ЊИМА ДОК ЈОШ НИЈЕ КАСНО!

ВЕНДИ, ЈЕСИ ЛИ СПРЕМНА?
НОЋНА СВЕТИЉКА ЋЕ ЧУВАТИ МОЈУ УСПАВАНУ ДЕЧИЦУ! ЛЕПО СПАВАЈТЕ! ЛЕПО САЊАЈТЕ!
СВАКАКО ДА ЈЕСАМ!
ЏЕК, САД МЕ ТИ ЗАМЕЊУЈЕШ! ВРАЋАМО СЕ ЗА ДВА-ТРИ САТА! ОБЕЋАВАМ!
ВАЖИ, ТАТА!
ЕХ, КАД БИ УВЕК ОВАКВИ БИЛИ!
11

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИ РАД ВЕНДИ ДАРЛИНГ ЈЕ ОД НЕПРОЦЕЊИВОГ ЗНАЧАЈА ЗА БОЛНИЦУ!
ФОНДАЦИЈА ГОСПОДИНА ЏЕЈМСА М.БЕРИЈА И ДЕЧИЈА БОЛНИЦА ОРМОНД ВЕНДИ У ЧАСТ

ВЕНДИ МЕ ЈЕ ДОВЕЛА ОВАМО, НАУЧИЛА ДА ЧИТАМ И ПИШЕМ, ПРОНАШЛА ЉУДЕ ВОЉНЕ ДА МЕ УСВОЈЕ И ПОСТАНУ МИ РОДИТЕЉИ!

ОЖЕНИО САМ СЕ ЊЕНОМ УНУКОМ, МОЈА ДЕЦА ЈЕ ВОЛЕ... ОНА МИ ЈЕ ПОДАРИЛА ЖИВОТ!

АЛИ, ИСТИНУ ГОВОРЕЋИ, ЊЕН ЖИВОТНИ ПОДВИГ ЈЕ У ТОМЕ ШТО ЈЕ НЕСЕБИЧНО ВОЛЕЛА ТАКО МНОГО ДЕЦЕ...

ВЕЧЕ ЈЕ ПРОТЕКЛО УЗ ДОБРЕ ЖЕЉЕ... БИО ЈЕ ТО ВЕЛИКИ УСПЕХ...
ТРИ И ПО ЧАСА КАСНИЈЕ ВРАТИЛИ СУ СЕ У КИНГСТОУН БР. 14...
ДРАГО МИ ЈЕ ШТО НАЈЗАД ВИДИМ ДА УЖИВАШ, ПЕТРЕ!
ТАКСИ

ПЕТРЕ!
12

ЗНАМ, ЗНАМ... ДЕЦА!

ДО ЂАВОЛА! СТРУЈА ЈЕ НЕСТАЛА!
СВЕЋЕ! ГДЕ СУ СВЕЋЕ?
ЛИЗА!
ШТА ЈЕ ОВО?
КАКВА ЈЕ ОВО ЗБРКА?
Драги Петре,
Наш сусрет је неопходан због твоје деце.
Поздрав
Капетан Кука
13

ЧЕК! МЕГИ!
ЧЕК! МЕГИИИ!
ВРАТИО СЕ...
КАСНИЈЕ...
ПРИСЛУШКУЈЕМО ТЕЛЕФОН, А ДВА МОЈА МОМКА ЧЕКАЋЕ НАПОЉУ У СЛУЧАЈУ ДА СЕ ТАЈ КУКА ПОЈАВИ!
ОВО ЋЕ СЕ ИСПИТАТИ У ЛАБОРАТОРИЈИ! МОГУЋЕ ДА ЈЕ СВЕ НЕКА ГЛУПА ШАЛА С ОБЗИРОМ НА ИСТОРИЈУ ОВЕ ПОРОДИЦЕ...
ЗА САДА ТОЛИКО!
14

У ТЕШКИМ ПРИЛИКАМА МИ ЕНГЛЕЗИ УВЕК ПИЈЕМО ЧАЈ... МОИРА, МОЛИМ ТЕ...
ДА, СВАКАКО...
НЕ БРИНИ, БАКО! НЕКУ ТЕ ОСТАВИТИ!
ПЕТРЕ, ТИ ОСТАНИ!
ДАЛИ СИ ТО УВЕК ЧИНИО!
СВАКЕ ГОДИНЕ ОДЛАЗИШ И ВРАЂАШ СЕ НЕ СЕКИРАЈУЋИ СЕ НИЧЕГА...
НИШТА НЕ ГОВОРИ! НИШТА НЕ МОЖЕМО УЧИНИТИ СЕМ ДА ЧЕКАМО И МОЛИМО СЕ! ПОЛИЦИЈА ЧИНИ СВЕ...
ПОЛИЦИЈА НИШТА НЕ МОЖЕ УЧИНИТИ!
СМИРИ СЕ, БАКО...
ЈА ЗНАМ ШТА ГОВОРИМ!
15

ЧЕГА СЕ СЕЋАШ ПРЕ ВОЛНИЦЕ У УЛИЦИ ОРМОНД?
БИЛО ЈЕ ХЛАДНО... НЕ ЗНАМ...
НИКО НЕ ЗНА ОДАКЛЕ САМ ДОШАО... РЕКЛА СИ МИ ДА СУ МЕ НАШЛИ...
ЈА САМ ТЕ НАШЛА ПРОМРЗЛОГ НА ПРОЗОРУ ОВЕ КУЋЕ... ДА ЛИ БАР ТО ПАМТИШ?
ПРЕКЛИЊАЛА САМ ТЕ ДА ОСТАНЕШ, АЛИ НИСИ ХТЕО ЈЕР СИ СЕ БОЈАО ДА ОДРАСТЕШ!
ОЧЕКИВАЛА САМ ДА ЋЕШ БАР ДОЋИ НА МОЈЕ ВЕНЧАЊЕ, АЛИ СЕ НИСИ ПОЈАВИО!
ВЕЋ САМ БИЛА БАКА, КАД САМ ТЕ УВИЛА У ЋЕБЕ...
ТАДА СИ ВИДЕО МОЈУ УНУКУ МОЈРУ... СПАВАЛА ЈЕ... ОНДА СИ ОДЛУЧИО ДА СЕ НЕ ВРАЋАШ!
ГДЕ ДА СЕ ВРАТИМ?
ПА У ЗЕМЉУ НЕДОЂИЈУ!
МОЈРА!
МОЈРА, ДОЂИ!
МНОГО ПУТА САМ ПОКУШАЛА ДА ТИ КАЖЕМ, АЛИ УБРЗО БИХ СХВАТИЛА ДА СИ ЗАБОРАВИО!
ПЕТРЕ, ЗАР НЕ ЗНАШ КО СИ?
ОВЕ ПРИМЕ СУ ИСТИНИТЕ! КУНЕМ СЕ! ЗА ЊЕГА БИТКА ЈОШ НИЈЕ ЗАВРШЕНА! ОН ХОЋЕ ДА СЕ ВРАТИШ И ЗНА ДА БИ ПОЋАО ЗА ДЕЦОМ И НА КРАЈ СВЕТА!
САМО ИХ ТИ МОЖЕШ СПАСТИ! ВЕРУЈ МИ!

ТО МОРА ДА ЈЕ ПОСЛЕДИЦА СТРЕСА! БАКА СЕ УЗБУДИЛА...
ООХ!
ЗАР МЕ СЕ НЕ СЕЋАШ, ПЕТРЕ ПАНЕ?
ЈА НИСАМ ПЕТАР ПАН!
КО?
ШТА?
ТИ СИ... ТИ СИ...
ОХ! ТО СИ ТИ! КАКО ЈЕ ЛЕПО СЕ ДИВНО ЗАБАВЉАТИ И ИГРАТИ, ПЕТРЕ ПАНЕ!
ЈЕСИ! СТАРИ ДЕБЕЉУШКАСТИ ПАН! ТО СИ ТИ!

НЕГО, СЛУШАЈ! КАПЕТАН КУКА ЈЕ ОДВЕО ТВОЈУ ДЕЦУ! ОНИ ЧЕКАЈУ ДА ИХ ВРАТИШ!
НЕ! НЕМОГУЋЕ! ТИ МОРА ДА СИ ПОСЛЕДИЦА НЕКОГ КОМПЛЕКСА ИЗ МЛАДОСТИ!
РАЗМИСЛИ МАЛО, ЧОВЕЧЕ!
ЗОВЕМ СЕ ЗВОНЧИЦА!
НАДАМ СЕ ДА БЕ ЧАРШАВ ИЗДРЖАТИ!
ОЧЕКУЈЕ НАС ВЕОМА ДУГ ПУТ!

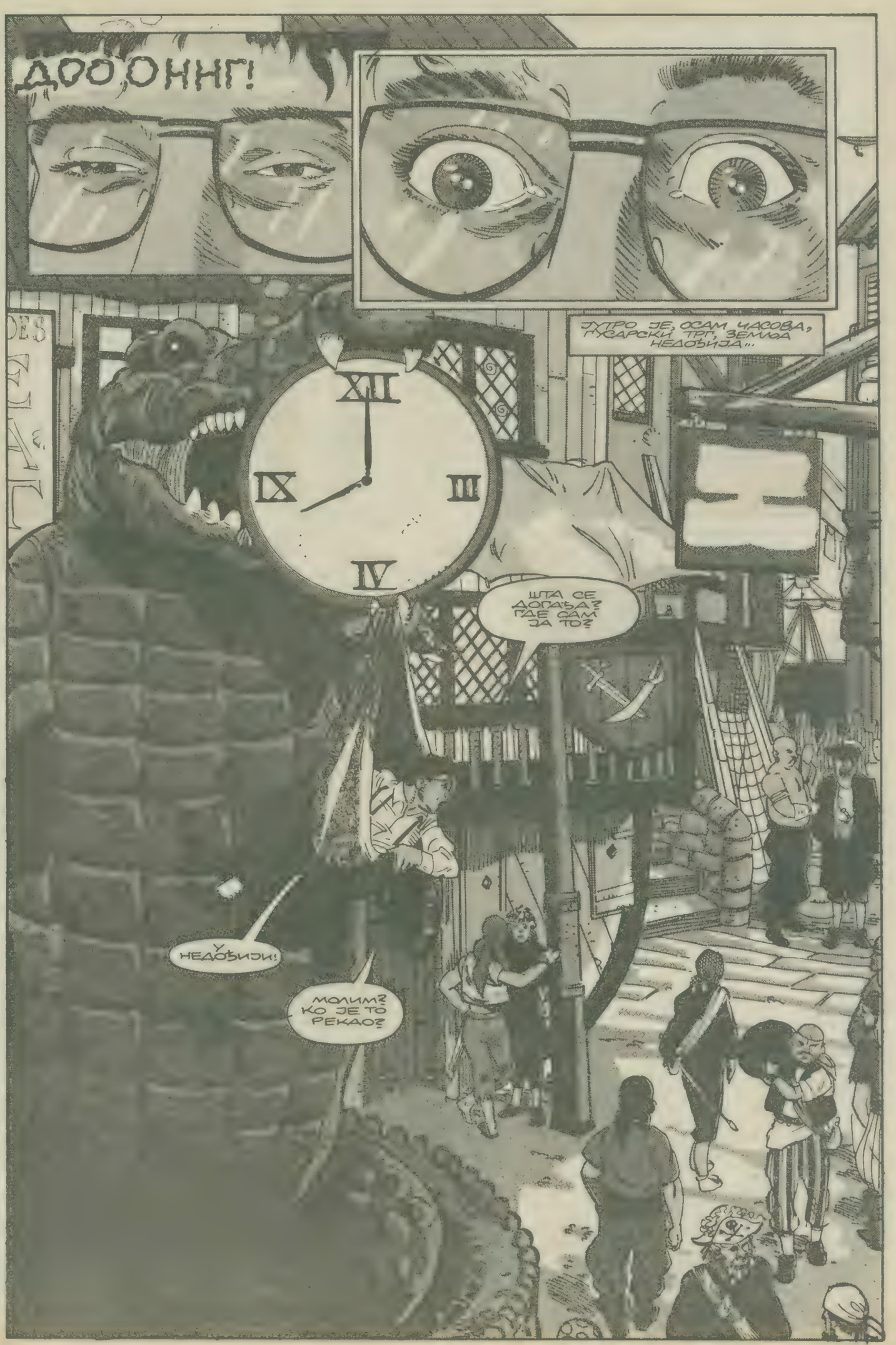

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

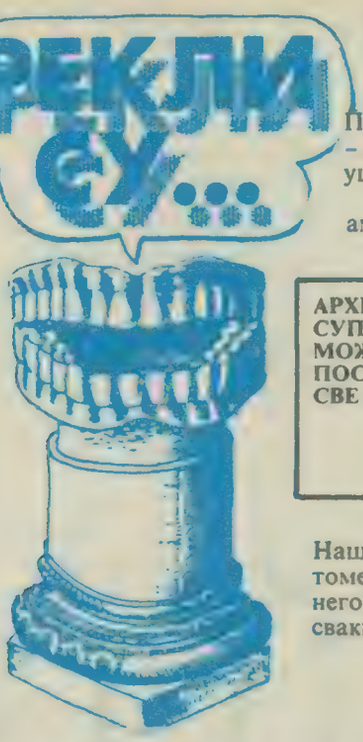

Постоје три верна пријатеља – стара супруга, стари пас и уштеђен новац.

Бенџамин Франклин
амерички политичар и писац
(1706–1790)

АРХЕОЛОГ ЈЕ НАЈБОЉИ СУПРУГ КОГА НЕКА ЖЕНА МОЖЕ ДА ДОБИЈЕ: КАКО ПОСТАЈЕ СТАРИЈА, ОН СЕ СВЕ ВИШЕ ЗАНИМА ЗА ЊУ.

Агата Кристи
енглеска књижевница
(1890–1976)

Наша највећа врлина није у томе да никада не паднемо, него у томе да се усправимо сваки пут кад паднемо.

Конфучије
кинески филозоф
(551–479. пре н. е.)

Кад мушкарац седи са неком лепом девојком један сат, он има осећај да је прошао свега један минут. Али, оставите га да седи на врелој пећи један минут – и он ће имати осећај да је прошло много више од једног сата. Ето, то је релативност.

Алберт Ајнштајн
физичар, творац теорије релативитета
(1879–1955)

Ма за коју страну да се определите у некој свађи, увек ћете установити да су на вашој страни неки људи за које бисте више волели да су на другој.

Јаша Хајфец
амерички виолиниста
(1901–1987)

Нил Армстронг је био први човек који је ходао по Месецу. Ја сам први човек који се упишкио у гаће на Месецу.

Баз Олдрин
амерички астронаут

НЕПОКРЕТАН ПЕШАК

Интернационални шаховски мајстор Карл Џон Маргот Карлс (1880–1958) био је ватрени љубитељ Енглеског отварања, па је увек, када је био бели, у првом потезу вукао пешаке испред краљичиног ловца за два поља унапред (1.c 2–c4). Али, на једном мањем међународном турниру 1922. године њему су у последњем колу приредили изненађење. Карлсу је била потребна победа, па је одлучним кораком дошао до свог места, сео – и машио се пешака да би га повукао на поље c4. Али, пешак се није дао раставити од табле! Тек уз помоћ организатора он је одвојен од табле за коју га је неки шаљивџија залепио! (То се десило и београдском мајстору Воји Поповићу, који је у првом потезу увек вукао коња на f3 – 1. Sgs–f3. Једном приликом тај потез му је био онемогућен, јер је неко коња залепио за таблу!)

Другом приликом шахисти су Карлсу приредили изненађење везано за „његово" омиљено отварање. Било је то у Паризу, у вечерњим сатима, када се са домаћим шахистима нашао у шетњи ка „Плас д'ла Конкорд". Разговарали су и онда су га замолили да погледа у једном правцу. Изненађење је било потпуно. На париском ноћном небу био је исписан први потез – C4! Слова су била светлећа, недоумица потпуна. Наравно, Карлсу је објашњено да је то реклама на Ајфеловој кули за аутомобил „Ситроен" са 4 цилиндра, па отуда оно „C4".

ПЕШАЦИ СА ИМЕНИМА

Паул Рудолф фон Билгер (1815–1840) био је један од најјачих немачких шахиста тридесетих година прошлог века. Био је познат као шаховски теоретичар, који је у периоду од 1839. до 1840. године радио на уџбенику у коме би, на систематски начин, била обрађена сва шаховска отварања. То дело, познато као Билгеров уџбеник завршио је и издао немачки шаховски историчар и писац Лаза (1818–1899) 1843. године. Под његовом редакцијом та драгоцена књига се још шест пута појавила из штампе.

У њој је учињен покушај да се пешацима дају посебна имена, зависно на којој се вертикали налазе. „Осам људи из народа", који су били беле и црне боје добили су следећа имена: убојица – (пешак на a2 односно a7), пандур – (b2), гостионичар – (c2), лекар – (d2), трговац – (e2), бележник (нотар) – (f2), ковач (g2) и сељак – (h2).

Билгер није дао објашњење зашто је сваки од пешака добио име. Шахистима је било тешко да памте те називе, па се зато у литератури помињу само као занимљивости из шаховске прошлости.

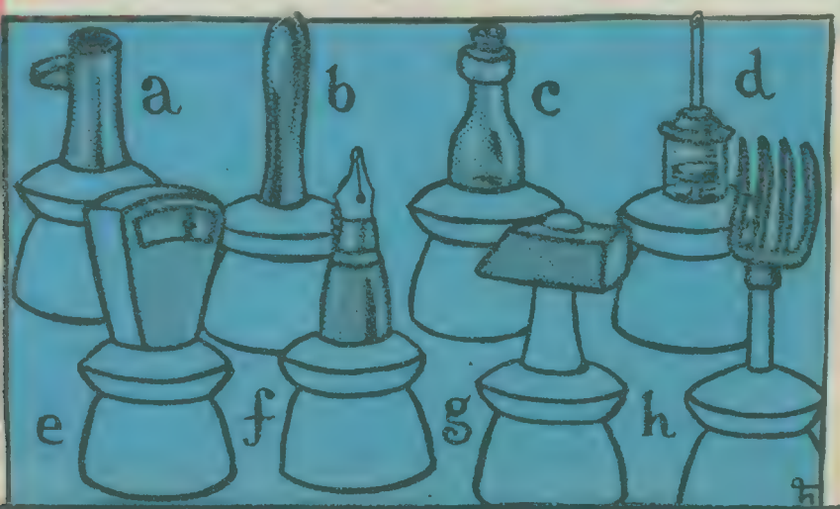

„ОЧЕШЉАНИ" ПЕШАК

Илустровао: Растко Ћирић

Некада су били у моди занимљиви шаховски задаци. У прошлом веку шаховски мајстори су имали обичај да сасвим слабим противницима дају преимућство у виду „очешљаног" пешака. То је био пешак, обележен неком хартијицом, којим је мајстор био дужан да обавезно мати-

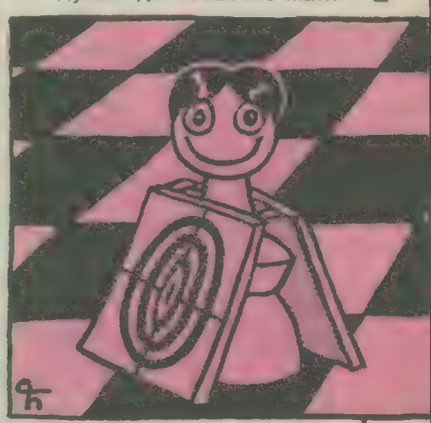

ра противничког краља. Наравно, таква обавеза је представљала потешкоћу за мајстора јер се игра сводила искључиво на тежњу слабијег играча да уништи „очешљаног" пешака. Ако би у томе успео добио би партију самим тим што га је скинуо са табле.

С. Домазет

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

КАД САМ БИО МАЛИ: МИЛОРАД МАНДИЋ МАНДА

Мандина биографија тек ће да се пише.
Између 3. 5. 1961, кад је рођен, и данашњег дана записујемо неке важне догађаје:
1985. дипломирао на Факултету драмске уметности;
1990. родио му се син Марко,
и неке податке:
у позоришту „Бошко Буха" стално је запослен. Тамо глуми; у телевизијској емисији „С оне стране дуге" не глуми. Тамо је Манда. И има стотину деце.

Кад сам био мали, мени је приче причала моја мама и то су, углавном, биле оне класичне, о Пепељуги, Црвенкапи, Снежани и седам патуљака. Мени је било лепо да их слушам и тада нисам размишљао да ли би то могло да се прича на неки други начин. Баш зато, када су мени понудили да деци причам приче, помислио сам: зашто бих ја њима причао исто онако како им причају њихове маме? Ако им треба тако – ето им мама, оне су им ближе. И онда сам почео да се играм: неким ликовима сам позајмио различите гласове, послужио се речником клинаца са великог одмора, додао покоју реч из свакодневног живота: компјутер, видео итд., све то измешао, пробао, и – ето, иде! Изгледа да се свима свиђа, знам то и по насмешеним погледима које срећем на улици. Чак и по лицу понеке баке коју сам код унука одменио. Сваке недеље добијам гомилу писама и још ниједном ми нико није написао: ej, бре, то ти је без везе. Трудићу се да такво писмо никад не стигне, јер ћу онда морати да прекинем. У ствари, прекинућу и пре, јер ако стигне – онда је касно!

Што се тиче истинитих прича о томе како је било кад сам био сасвим мали, морам да кажем да су оне негде затрпане у мом памћењу и да још увек не могу да их призовем. За то треба да прође доста времена, да сасвим одрастем, па да мало остарим. Ипак, да покушам.

Нас је троје, ја сам најстарији, онда млађа сестра и још млађи брат. Сестриног рођења се не сећам, али се зато врло добро сећам да је тата купио бомбоне за целу школу кад ми се родио брат. Пред мамин долазак из болнице, сестра и ја целу ноћ нисмо спавали, све смо причали како ће клиња да се зове, па ово, па оно... Кад је стигао кући, настала је отимачина ко ће да га пази, зашто спава, 'ајде, буди га, сад ће да једе и све тако. Са годину дана, брат већ више није хтео да пије млеко на цуцлу, па смо онда сестра и ја чекали поред кревеца да је он из уста избаци, а ми – ко ће пре да зграби и испразни флашицу! Ја сам имао 10, а сестра 9 година, али смо се понашали као бепчићи, ваљда зато што се нисмо сећали да ли су родитељи и око нас скакали тако као што скачу око овог жгепца.

Нисам био непослушно дете. Напротив. Мој задатак је био да ујутру будем мами на помоћи, да са њом идем на пијацу и помогнем да све што купи донесемо кући. Онда сам ишао у продавницу да купим млеко и хлеб, и уз пут примао поруџбине од комшија: „Ej, Микице, купи мени два хлеба... мени један... мени три..." и тако ја дођем пред касу са десет хлебова, а продавачица каже: „Ау, сине, ала си ти гладан!". Ја у земљу да пропаднем, а цела самопослуга се смеје.

Та наша зграда имала је три улаза, осам спратова и поткровље. Ту је живело око 200 клинаца и за сваког смо знали где станује, ко су му мама и тата, и сви смо се лепо дружили. Делили смо све. Нико од родитеља није пустио клинца из куће са ужином, било да су то трешње, бомбоне, колач, или јабука, а да није додао још мало и за другове. Сви су станови били отворени, врата се нису закључавала. Сећам се једне Нове године која се дочекивала на трећем спрату и сви околни станари су ту долазили, наздрављали, частили се, а ми клинци – јурили из стана у стан, по степеништу, од врата до врата. За све нас то је био велики догађај и верујем да ће га се и сада неко из моје старе зграде, ко буде прочитао овај „Забавник", сетити са задовољством.

Била је у тој згради и огромна гаража где су се одлагале одбачене ствари из свих станова. Гомилали су се велики трокрилни ормани, стари столови, бицикли, раз-

Серија емисија „Детињство" траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на Радију и приче у „Забавнику" припрема и уређује Светлана Ненадовић.

ни сандуци, чивилуци и ко зна шта све још. Чаробно и у исто време застрашујуће било је истраживати по тим катакомбама, по слабо осветљеним ходницима чије су зидове чинила крила великих комада намештаја. Нарочито је било узбудљиво ићи у истраживање сâм, па се после хвалити „докле си стигао", у сваком случају даље него докле сте стигли у заједничкој акцији.

Баш испред врата те гараже догодио се један леп сусрет који и данас памтим. Вратили смо се са санкања и грудвања (чини ми се да су зиме у мом детињству биле снежније и хладније него што су данас) и онако загрејани и озној ени полегали по ходнику да се одморимо. Таман сам се извалио, сав раскомоћен и раскопчан, кад из неког угла измили нешто мало, црно, кудраво и – право мени на груди. Цвилећи и чупкајући ми кошуљу, увукло се, чини ми се, до самог срца. Куче! Нисам смео ни да мрднем да га не бих отерао. Тако ми је било мило, да сам се скоро расто пио. Просто не верујем да је оно од свих нас одабрало баш мене. Онда смо га лепо моја сестра и ја узели и однели кући. Мама – ни да чује. „Није стан за животиње, то захтева негу и бригу, доста ми је вас троје, не могу да стигнем, мала беба..." и све тако. Видимо ми да нема ништа од кучета. Ипак, сачекамо тату пред лифтом када се вратио са посла. „Немам ја ништа против, питајте маму" – а знао је да мама неће дати. Опет ми кукај, моли – не и не! Мора куче из куће. Е; онда смо ми започели штрајк глађу. Било је и грдње и батина, али смо ми остали непоколебљиви: или куче у кућу или ми нећемо да једемо. А били смо, да видите, баш добро огладнели. Претурили смо све бункере где је можда остао неки слаткиш, претражили све џепове да нађемо макар коју мрвицу, али – нигде ничега. Издржали смо тако до вечере. Учинило нам се да ће се ствар окренути у нашу корист: мама је отишла на договор код комшија, па су онда комшије дошле код нас, све некако другачије него што је то раније бивало, нешто се полугласно договарали и, тек, обрати се нама чика Раде: „Нека куче буде и ваше и Тањино (Тања је њихова ћерка са којом смо се, наравно, дружили), нађите му неки згодан кутак негде у ходнику, јер, као што је опште познато, куче није за стан, па га лепо тамо храните и пазите..." То нам се учини сасвим прихватљиво и – навалимо на фрижидер. Онда смо наставили да га празнимо, јер смо кучету носили све живо: и путер, и мармеладу, и све што смо нашли, јер, откуд ми знамо шта куче једе!? Тако је било три дана, а четвртог – остало је у углу ходника само брдо хране, а наше куче су преносила нека друга деца из неког другог улаза неке друге зграде.

Снимио: Гвидимир Алексић

То је био мој први сусрет са кућним љубимцима, донекле неуспешан, али леп и пун узбуђења. Сада имам двориште, и мачке, и псе, и птице, и мислим да је мама била у праву – животиње не треба држати у стану.

Да сам био добар – био сам. Да сам помагао у кући – помагао сам. Али опет, моја мама тврди да сам био „тешко дете". Између осталог и зато што сам као сасвим мали много плакао. Тек онако. Нешто ми је увек фалило. И зато, кад сам је једном питао: „Мама, шта би ти мени у животу пожелела?", одговорила ми је: „Пожелела бих ти, сине, да имаш и ти сина, баш таквог као што си ти." Ја то нисам разумео и мислио сам: баш супер, биће ми дивно. И, ево, сад ја имам Марка, малу алапачу која се у све петља, све зна, живи слободно и весело, и још увек не разумем шта је мама оно хтела да ми каже. Волео бих да имам таквих стотину.

Али, нисам вам ништа причао о школи. Дакле, у школи је све било у реду...

Ако знамо да у сваком разреду има неко ко је задужен за добро расположење, за добацивање и шале, за разноразне комичне ситуације, онда, шта мислите ко је то био у мом? Па ја, разуме се. Попио сам море укора од разредног старешине и доста грдњи и батина од родитеља, али сам остао такав какав сам. Иначе, нисам био лош ђак. Чак сам у прва четири разреда био одличан, а онда ме је „ухватило лоше друштво". Сада могу да кажем: дај Боже таквог лошег друштва и овим садашњим генерацијама, живот ће им бити лепши и занимљивији. Нама је било много лепо. Можда су у тим причањима вицева, смишљању разних зезања и фазона зачеци моје глумачке каријере. Тада на то нисам мислио. Било ми је важно само да немам кеца, да ми распуст прође без поправног, да ми буде фино, а то – шта ћу ја бити у животу, их, шта ме брига, мислићу о томе кад порастем.

Најнеобичнији споменици на свету

ПРВОМ ЧОВЕКУ КОГА ЈЕ ПРЕГАЗИО ВОЗ

Виљем Хаскисон, веома популарни члан Британског парламента, остао је заувек запамћен као прва особа на Земљиној кугли коју је прегазио воз. Постарији господин Хаскисон се 15. септембра 1830. године налазио на свечаној церемонији отварања железничке линије између Манчестера и Ливерпула и заборавио је да погледа и на леву и на десну страну док је прелазио преко шина да би се поздравио и мало проћаскао с војводом од Велингтона. Та неопрезност коштала га је живота.

Ожалошћени Енглези подигли су овом омиљеном политичару два и по метра висок споменик у парку Пимлико Гарденс у једном од најлепших крајева Лондона. Велика мермерна статуа приказује Хаскисона одевеног у римљанску тогу.

ХВАЛА ОМРЗНУТОЈ ШТЕТОЧИНИ

На прелазу из 19. у 20. век најезда семеног жишка десетковала је плантаже памука и тако уништила економију савезне америчке државе Алабаме. Ојађени фармери су, због тога, одлучили да се више не држе само памука и кренули су да саде и гаје кикирики који је испао далеко отпорнији и уноснији. Захваљујући кикирикију Алабама не само да се брзо опоравила од штете већ је постала и веома богата. Њени пресрећни житељи подигли су у граду Ентерпрајзу фонтану са спомеником штеточини жишку без кога не би открили кикирики и џепове и банке напунили доларима.

ПЕТ ШВЕРЦЕРСКИХ СТАТУА

У Бечу постоји фонтана по имену „Аустрија" коју красе пет бронзаних статуа. Њихов скулптор Лудвиг фон Шантахалер, док још нису биле постављене, желео је да заради мало новца приде и шверцовао је цигаре крију̂ћи их у шупљим статуама испред носа цариника. Умешни вајар умро је пре него што је стигао да испразни последњу туру робе и статуе су подигнуте између 1844. и 1846. године са све цигарама унутра. Цигаре су и данас тамо.

ПОЛОВНИ ЛОРД БАЈРОН

У граду Гуајакуилу у далеком Еквадору уздиже се споменик подигнут у знак поштовања и вечне славе еквадорском песнику, ватреном поборнику за права Индијанаца и првом потпредседнику независног Еквадора Хосеу Олиеду (1780–1847). Сама, статуа, уз мање преправке, представља у ствари славног енглеског песника Бајрона и купљена је из друге руке пошто Еквадор никада није био богата земља, па је то коштало кудикамо мање него да је рађена нова статуа по Олмедовом лику и обличју.

ХРАМ ЗАКЛАНОЈ КРАВИ

Подигнут је у месту Шимоди педесетих година прошлог века пошто је Јапан отворио врата људима са Запада. Ово свето место спомен је на прву краву икада заклану у Јапану и прво кршење будистичког начела које забрањује једење меса.

ИТАЛИЈАНСКО-ПОЉСКО -ТУРСКО-ЕНГЛЕСКА ВЕРЗИЈА

Из Лондона је 1738. године премештен у Јоркшир споменик који представља енглеског краља Чарлса II на коњу под чијим се копитом грчи Оливер Кромвел, вођа Енглеске грађанске револуције у 16. веку, када је та земља, једини пут у својој монархистичкој историји била без краља и звала се Република Комонвелт или Фри Стејт (Слободна држава). Чарлс II је био љути Кромвелов непријатељ с обзиром да је у време владавине овог државника и војсковође његов отац краљ Чарлс I осуђен на смрт и погубљен 1649. године.

Али, то је, у ствари, италијанска статуа која је приказивала пољског краља чији коњ предњом ногом гази турског војника. Пољаци нису могли да плате споменик, па је италијански уметник, направивши одређене ликовне измене, успео да га утрапи Британцима. Скулптор је заборавио да промени само једну појединост – на глави Оливера Кромвела остао је турски турбан.

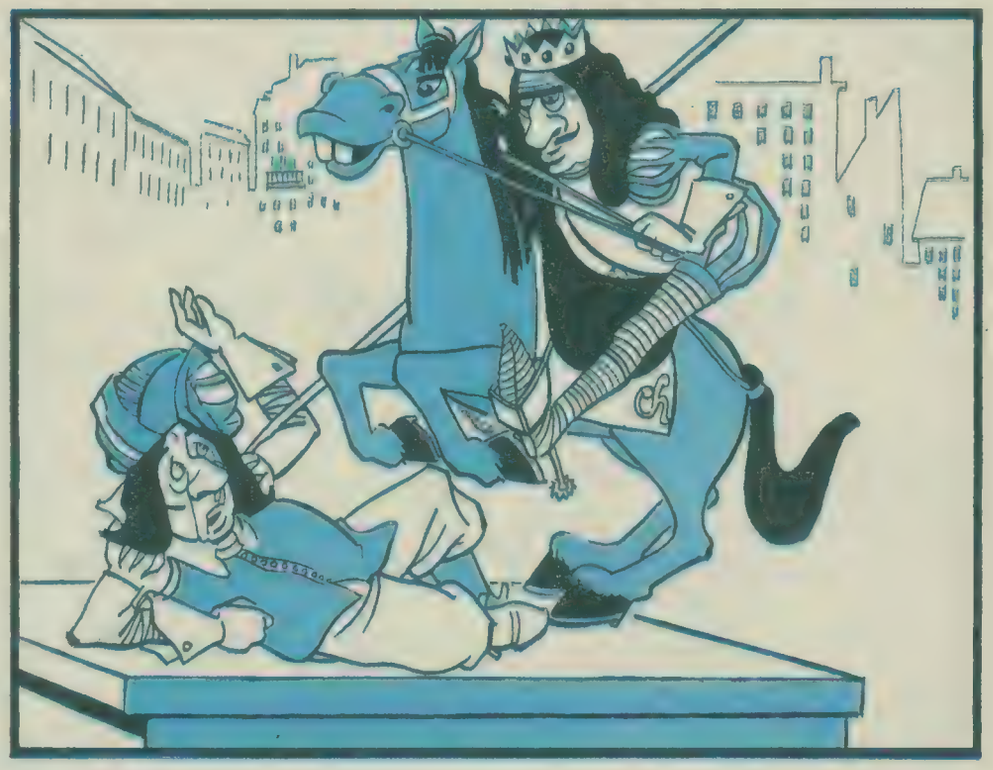

БАРЕЉЕФ ХЕРОЈУ И ИЗДАЈНИКУ

Генерал Бенедикт Арнолд био је јунак Америчке револуције (1775–1783) када су тринаест колонија дуж атлантске обале Северне Америке извојевале независност од Велике Британије и постале Сједињене Америчке Државе. Арнолд се истакао у многим биткама, а у борби за Саратогу 1777. одиграо је одлучујућу улогу и тако рећи лично извојевао победу.

Упркос томе Арнолд је, из ко зна којих разлога, нешто касније почео преписку с Британцима из које се види да је био спреман на издају домовине за новац. Завера је откривена, али је генерал успео да побегне. У британској служби предводио је свирепе нападе на Вирџинију и Конектикат пре него што је отишао у добровољно прогонство у Енглеску па у Канаду.

Мермерни барељеф у Саратоги, држава Њујорк, подигнут је у част изузетне храбрости и ратних заслуга генерала Бенедикта Арнолда. Али, пошто је био и издајник, на споменику је приказан само један топ, војничка чизма његове леве ноге у коју је био рањен, генералска еполета и ловоров венац.

Бојана Дожић

Илустровао: Ивица Кољанин

ХИТ

КАРИЈЕРА

Ени Ленокс

ЗАТОЧЕНИК СКУПИХ ХОТЕЛА

Дует „Eurythmics" више не постоји, а Ени Ленокс је кренула путем соло каријере. Први корак у том правцу начинила је албумом „Дива"

Фебруара 1990, када је у Лондону примила четврту награду као најбољи женски аутор године, Ени Ленокс је изјавила да ће се у следеће две године повући са сцене и посветити породици.

– Требало ми је времена да бих освојила личну територију – каже Ени. – Пред крај рада са дуетом „Eurythmics" стално сам имала исту слику: мој живот се претворио у аутобус, а ја сам стално трчала за њим не успевајући да га ухватим. У то време нисам веровала у себе, никад ништа нисам самостално урадила, не бих знала шта да радим без „Eurythmicsa".

Августа 1989. започели су светску турнеју под називом „We Too Are One" која их је потпуно исцрпла. Испоставило се да је њихов последњи концерт у Рију уједно био и последњи у каријери.

– Нисмо се осећали најбоље. Растали смо се климавим договором, можда ћемо наставити, а можда и не. Да будем искрена: Дејв Стјуарт и ја смучили смо се једно другом. Од 1981. живели смо заједно, затим смо четири године касније прекинули везу, али смо остали у групи и то је било превише. Сада се чујемо с времена на време, а пре неколико недеља срели смо се у Венецији.

турнеје остала сам код куће и схватила да не знам како ћу даље. Нисам више умела ни у најобичнију куповину да одем, ништа нисам знала. Годинама сам живела у изолацији хотела са пет звездица. Нисам знала ко сам и шта сам. Али, тада сам, срећом, затруднела а у том периоду свака жена добија један фини, смирен осећај осмишљености. Затим сам почела поново да компонујем. Неколико верзија песама показала је свом менаџеру. Он је довео младог стручњака за компјутере Маријуса де Врија који је готово запла-

шио Ени јер је потпуно незаинтересована за нове технологије.

– Стално сам му се извињавала пошто нисам била сигурна да ли моје идеје ваљају. Али, он је драг младић, пун енергије и ентузијазма. Понео је са собом клавијатуре, а ја сам бирала оно што ми одговара. Осећала сам да ћемо успети, да могу нешто да урадим.

Рад на компоновању прекинула је децембра 1990. када је родила кћерку Лолу. Када је постепено ускладила обавезе према себи, направила је студио на спрату куће у којој живи и са продуцентом Стивом Липсоном почела свакодневно да припрема плочу. Додатну снагу дао јој је успех који је компилација „Eurythmicsa" постигла доспевши на прво место топ листе.

– Ја стално имам нове музичке идеје, али невоље почињу када треба да их остварим. Када компонујем, обично сам нерасположена и бесна и онда постоји пуно тога што желим да кажем. Не знам зашто, али добро расположење обично нема ону магнетску везу са креативношћу. Много ми значи да слушам музичаре које волим. Слушала сам плоче Ван Морисона и схватила: то је оно што желим. Потребно ми је да разговарам са људима као што је он. Они увек понуде неку инспирацију, не претерано употребљиву, али зато је ту сопствена имагинација. Али, док сам писала текстове, нисам успевала да видим шуму од дрвећа, ништа ми није полазило за руком. Продуцент ми је рекао: „Ти си аутор и то је твој део посла, ја ти нећу помагати. Увек ми је требало да ме неко натера на рад. Фантастично је када посао крене, начин на који речи почињу да се римују. Постоји нека алхемија у њима и ја се трудим да је прикажем.

Одувек сам волела ритам и блуз и тога сам се држала док сам певала. Радећи на овој плочи схватила сам да поседујем довољно снаге и веома је важно што Дејв није био укључен. Мало се осећам кривом што сам издала свог старог савезника. Обесхрабрује ме што треба поново да будем у јавности, да се фотографишем и постепено се припремам на то. Сећам се, једанпут сам гледала „Ролингстонсе" на видеу и то после вишегодишње паузе. На њиховим лицима видело се како време пролази и то ме шокирало. Осећам се рањиво због својих 37 година али можда могу да саврим као Едит Пјаф, мислим да имам осећај за шансону, ту врсту меланхолије. Сингл са песмом „Why" има нешто од тога. Можда ће публика ценити искуство које имам. А можда ћу закључити да сам превише стара за ову врсту музике – ипак је то игра за клинце – и посветити се компоновању филмске музике. Ко зна. То је моја будућност и сама ћу одлучити. ***П. Ј.***

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„За клинце од 15 година неко ко има 25 је невероватно стар. Када нас виде на сцени, они можда кажу: шта ће ова стара врећа овде."

Венди Џејмс

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

DISAPPEAR

Say I'm crying
I'm looking at what's on TV
pain and suffering
and the struggle
to be free
it can't never be denied
and I never will ignore
but when I see you coming
I can take it all
you're so fine
lose my mind
and the world seems to
disappear
all the problems
all the fears
and the world seems to
disappear
say you're mine
and give your self
to the feelings that you know
I'm needing all that you can
give me
all the things
that you do so well
words are healing
sweet anticipation
making spells as the
shadows close in
fall across all
our yesterdays
Say if I could
look into myself and reason
but I could never see or
make sense of the dealings
turn around
am looking at salvation
make me realise all that I am
you put the light inside
this man
all the problems
all the fears
and the world seems to
disappear

Текст и музика: INXS
Изводе: INXS

НЕСТАЈЕ

Реци, плачем
гледам телевизију
бол и патња
и борба
за слободу
никада се не могу порећи
и никада нећу игнорисати,
али када видим да долазиш,
могу све да поднесем
тако си лепа
лудим
а свет као да нестаје
све недаће
сви страхови
а свет као да нестаје
реци да си моја
и препусти се
осећајима које знаш
треба ми све што ми можеш дати
све те ствари
које тако добро чиниш
речи лече
слатко ишчекивање
чини чаролије док се
сенке примичу
падајући преко свих
дана наше прошлости
Реци могу ли да
погледам у себе и разлог за то,
али никада нећу моћи да
видим
или схватим сплетке
које су све искренуле
чекам спас
да постанем све оно што сам
ти си просветлила
овог човека
све недаће
сви страхови
а свет као да нестаје

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

ДОБРО ДОШЛО, ЂУБРЕ!

Власти француске области Ланд д Бордо схватиле су да скупљањем отпадака које таласи избацују на обалу не само што плаже постају привлачније за туристе већ се може доћи и до драгоцених секундарних сировина. Ђубре које избацује Баскијски залив састоји се: 49 одсто од наплављеног дрвета (стабла, даске, грање, дрвена амбалажа), 24 процента чине различити пластични производи, углавном боце, кутије и друга амбалажа, а исто толико рибарска мрежа и пловци, док по један одсто отпада на стакло и металне отпатке.

Пре неколико година основана је моторизована бригада која крстари обалом чија укупна дужина износи 106 километара. Лети се песак прочешљава свакодневно нарочитом справом која личи на велике грабуље, а зими пет пута седмично.

Све што се сакупи на плажи шаље се на прераду, а оно што не може да се рециклира – сагори. Дрвени отпаци (а за годину дана сакупи се до 275 тона!) користе се за загревање свих основних школа у овој великој области на југозападу Француске.

СЛАНИК НИЈЕ ПОТРЕБАН

Амерички природњак Дејвид Реш заиста би као Архимед могао да узвикне: „ЕУРЕКА" („нашао сам!"). Укрштањем разних врста парадајза, углавном култивисаног калифорнијског и дивљег с Галапагоских острва, успео је да добије – слани парадајз!

Најбољи „укусни слани парадајзи" расту на пешчаном тлу кад се заливају – морском водом! Како су почели, научници ће ускоро успети да одгаје и слани кикирики, киселе краставчиће, мариниране печурке...

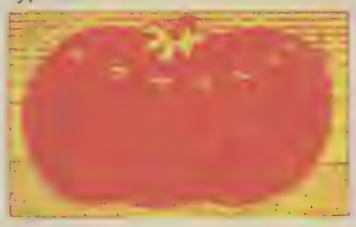

РЕЦЕПТ ЗА ВЕРНОСТ

Бурма није само украс на руци већ и знак да је њен власник-власница заузет(а). Али, прстен се може скинути, а после тога све је могуће... Можда зато у племену Арамеја на Новој Гвинеји не носе прстење (мислимо бурме, јер друго носе и то не само на рукама), али зато младожењи на свадби на главу стављају купасту капу с отвором на врху тако да се кроз њега протури коса напоље. Мало-помало и густа, коврџава и као жица чврста папуанска коса учини своје: већ после три месеца капа и коса споје се заувек. Издалека видљиви доказ да је мушкарац ожењен више не може да се скине!

Кажу да су Арамејци узорни мужеви и очеви, а за развод овде нису чули. Изгледа, ни за шампон.

Илустровао: Љубомир Милојевић-Љубац

Рек'о Коста да је Обреновића доста

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ СЕЈАО ВЕТРОВЕ

Коста Таушановић, један од оснивача Радикалне странке, утемељивач Бродарског друштва и Државне класне лутрије, потом Осигуравајућег завода, мање је значаја придавао свему томе а више својој љутој рани – владајућој династији у Србији

Недалеко од Новог гробља а тик уз Славујев венац у Београду постоји мала улица која носи име – Косте Таушановића. Господин Коста има и свој споменик на Калемегдану чије су подножје Аустријанци оштетили почетком Првог светског рата. Данашњи Београђани, међутим, мало знају колико је Коста Таушановић значајан траг оставио у српској историји.

Радикали су га обожавали, њихов вођа Никола Пашић малтене није хтео да се фотографише без њега, а и београдске даме уздисале су за њим.

Што нам узимаш лебац!

Живот господина Косте био је саткан од буре и ломова. То што је основао све прво —прву Српску банку у Загребу, прво Српско бродарско друштво и прву Државну класну лутрију у Београду, сматрао је „узгредним". Порадио је и на стварању првог Српског осигуравајућег завода у оквиру Београдске задруге, а потом се позабавио Извозном банком упућујући је на стварање темеља Београдске кланице. Само побројано довољно је да „добије" значајнију улицу од сокачета. А називали су га – првим српским привредним генијем!

Захваљујући Кости Таушановићу неколико привредних грана у Србији добило је силовит замах. Занатлијама то није ишло у рачун. Сретну га у београдској чаршији па завапе:

– Аман, гос'н Коста, фини си човек, што нам, бре, лебац узимаш!

Коста Таушановић би се насмејао и продужио даље. Његове мисли најмање су биле усмерене према лепшем полу, али су му зато Обреновићи били љута трава на љутој рани! Додуше, економија му је била професија, за економисту се и школовао на Западу, али политика га није остављала на миру. Тиштила га је економска заосталост Србије а за главног кривца таквог стања сматрао је диктаторски опредељене Обреновиће. Нарочито му је стао на жуљ краљ Милан.

Рођен у Алексинцу педесетих година прошлог века Таушановић је одбацио сва директорска и наставничка места у Београду и повукао се у очеву продавницу дувана, чувену београдску „дуванџиницу" где се на оку и грам продавао најбољи дуван, али и окупљали слободоумни људи. Тако је и настала идеја о оснивању Радикалне странке. Таушановић и Пашић су били њени оснивачи и вође, придружио им се и новинар Пера Тодоровић. Господин Коста и Никола Пашић постали су нераздвојни.

Због учешћа у организовању Тимочке буне Таушановић је осуђен на осам година робије. Помилован је после неколико година. Из затвора је изашао као мученик и херој. Политика постаје његова пасија. Покушао је да удружи радикале и либерале. Пашић му је из емиграције писао да то никако не чини, али Таушановић је престао да следи обазривог и лукавог Пашића. Чак се везао са либералима оженивши се Вајом, кћерком секретара митрополита Михаила. Ваја је била присна пријатељица Драге Машин, будуће супруге краља Александра Обреновића.

Цепање радикала било је на помолу. Таушановић се одвојио од Николе Пашића као вођа свог крила. Уосталом, он је 1888. у време доношења веома напредног српског устава био председник Велике народне скупштине. Можда су његови прсти били умешани у абдикацију краља Милана Обреновића која је нетом уследила! Било како било, после одласка краља из земље, власт је преузело Намесништво које је Косту Таушановића поставило за министра полиције. Прихватио је зарад добробити народа. Убрзо се видело да није за тај посао: почела је општа хајка на напредњаке, улично линчовање, а он није могао ништа да учини – био је против силе и пендрека.

Повратком Николе Пашића из изгнанства, радикали су дошли на власт, али Пашић и Таушановић нису хтели да се измире, напротив – чланови групације једног и другог клали су се као жути мрави!

Убијају један народ!

А онда је дошла Чебинчева афера. Наиме, Чебинац, индустријалац из Краљева, ухапшен је под оптужбом да је са Костом Таушановићем, драгачевским прваком Ранком Тајсићем, доктором Костом Димићем осталима припремао протеривање Обренови-ћа и довођење на власт Карађорђевића. Наводно, Чебинац је у затвору „пропевао" и оптужени су осуђени. Јавност је посумњала у целу ову причу, али суд је био неумољив, поготову полиција која је свакога ко је устао у њихову одбрану пребила на мртво име.

Напредњачка влада је 1895. помиловала осуђене, али њихове ране нису могле да зацеле, сви до једнога омрзли су Обреновиће засвагда. И дошли су им главе, ко посредно, ко непосредно – 1903. убијени су краљ Александар Обреновић и његова жена Драга. Јаша Ненадовић, на пример, био је главни организатор завере, доктор Димић који је после пуштања из затвора напустио Србију деловао је из иностранства и вратио се 1903. као секретар новог краља Петра I Карађорђевића... Кад смо већ код доктора Димића да поменемо: он је 1882. у Паризу носио венац на погребу Виктора Игоа у знак захвалности за његово заузимање за Србију. У листу „Рапел" Иго је писао: – Убијају један народ! Где? У Европи! Ипак, будућност је на страни Србије јер је њена будућност Бог чија кола вуку тигрови!

После изласка из затвора због Чебинчеве афере Коста Таушановић није честито ни осетио слободу, а већ је поново допао окова и девет година робије. Оптужба је подигнута 1899. да је организатор Ивањданског атентата.

Господин Коста је помилован приликом женидбе краља Александра Обреновића и Драге Машин. Био је сломљен. Начеле су га болести, нарочито уремија. Отишао је у Ријеку да презими мислећи да ће му бити боље. Ту је и умро 1902.

Смрт Косте Таушановића, човека од оне грађе од које се постаје победник или мученик, оглашена је црквеним звонима по свим српским селима и градовима. Хроничари су записали да је погреб био величанствен. У народу је остао упамћен као борац за слободу, демократију и законитост. На сахрани се помињало како је одбрусио обреновићевским властима када су му понудили да напише молбу за помиловање док је робијао:

– Кидајте ми главу, али ме нећете навести да пљунем на себе!

Иако није проживео ни пуних педесет година, Коста Таушановић је, како су његови савременици рекли, сејао ветрове и облаке. Није му било суђено да дочека коначни одлазак Обреновића. А слутио је и пророчки најављивао олујну ноћ 29. маја 1903. И то пред своју смрт.

Илустровао: Брана Јовановић

Миленко Тодоровић

Уређује
др Зоран Живковић

КОЛАЧ ДОНОСИ НЕСРЕЋУ

Чарлс Е. Фрич

Са лакоћом проистеклом из дуге праксе, Хари Фолгер преполовио је кинески колачић за срећу и извукао из њега парче папира. Шаком га поравнао на столу и прочитао исписану поруку:

СРЕШЋЕТЕ ЈЕДНОГ СТАРОГ ПРИЈАТЕЉА!

Хари се насмеја у себи. Било је неминовно да сретне неког старог пријатеља. Сретао их је сваког дана – док је ишао на посао, у канцеларији, у згради где је становао, чак и у разним ресторанима које је посећивао.

Загризао је колачић, измрвио остатке међу зубима и спрао их једним гутљајем сада већ млаког чаја. Уживао је у колачићу који доноси срећу исто онолико колико је уживао у самој срећи. Али, он је уживао и у свим кинеским јелима која су била његова једина храна и никада му нису досадила. Хари Фолгер је рај поистовећивао са обедовањем у неком кинеском ресторану.

Када је одлазио, срео је једног старог пријатеља.

Звала се Синтија Питерс, то јест, тако се презивала пре удаје. Била је то млада жена која још није навршила тридесету. Хари се радо сећао бурне љубавне везе коју је имао с дотичном дамом када су обоје били млађи и често су му снови били испуњени тим успоменама...

– Синтија! – рече он, изненађен, али задовољан.

– Хари! – узвикну она, док су јој сузе радоснице навирале у кестењастозелене очи.

Хари је истог часа схватио да ће, упркос чињеници да су обоје у браку, поново бити заједно.

Када је коначно стигао да поразмисли о томе, зачудио се случајности сусрета са старом пријатељицом Синтијом непосредно пошто му је колачић за срећу предсказао један такав догађај. Била је то, разуме се, случајност, јер ништа друго и није могло да буде. Хари је уживао у читању порука – које је, увек је претпостављао, исписао неки кули запослен у Хонгконгу – али није веровао да садрже праву истину.

Није поверовао чак ни после овог догађаја.

Непотребно је рећи да су се он и Синтија састајали по

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

кинеским ресторанима. Рекао му је да јој је муж упропастио живот, а он јој је њу обавестио да је са женом веома несрећан. Једном таквом ручком, после изврсног оброка који се састојао од слатких и киселих свињских ребара, Хари преполови свој колачић за срећу и нађе овакву поруку:

ОПРЕЗНО! НЕКО ВАС ПРАТИ!

Подигао је поглед и угледао Синтијиног побеснелог мужа како улази у ресторан. Једва је имао времена да је изгура кроз помоћни излаз. Да кинески колачић за срећу није упозорио Харија на непосредну опасност, не би имали ни толико времена.

Поново случајност – закључи Хари – и остао је у том уверењу док није примио сличну поруку тренутак пре но што је његова жена (која је мрзела кинеску храну) ушла у ресторан у коме су обедовали он и Синтија; поново су умакли у последњем тренутку.

Као последица тога, Хари је почео озбиљније да схвата поруке. Надао се да ће сазнати неки непроцењиви наговештај везан за берзу или име неког победничког коња у суботњој трци, али ништа од тога. Поруке су углавном представљале, сем у случајевима опасности, пуко мудрословље, а ретко савете.

Са једним упадљивим изузетком.

То се збило када су он и Синтија (која је, као и он, волела кинеску храну) завршавали преостале комадиће мандаринске патке и док му је она причала како је њен муж постао сумњичав и како је сигурна да и Харијева жена мора да подозрева тајне састанке. Управо у том тренутку, Хари преполови један хрскави колачић за срећу, извуче парче папира и прочита поруку:

УМРЕЋЕШ!

Прогутао је кнедлу и готово се угушио парчетом колача у устима. То је било глупо, разуме се. Изненада је променио став и постао бесан. Како се, до ђавола, тамо неки бедно плаћени кули из Хонгконга усудио да стави једну такву поруку у колач за срећу? Помислио је да се жали управнику, али се предомислио. Уместо тога, одлучио је да каже како се не осећа добро. Затим је отпратио Синтију до куће у којој је становала.

Управо када се спремао да крене даље, зачуо је буку на наспрамном прозору. Подигао је поглед и видео Синтијиног мужа како нишани пиштољем у њега. Зинуо је у чуду, отворио широм врата од кола и искобељао се напоље. Налетео је право на своју жену која је такође држала пиштољ у руци.

Хари потрча. Неодређено је био свестан да су оба пиштоља опалила у истом тренутку, али он није осетио никаква бол и није имао намеру да се заустави. Трчао је све док се није удаљио добра четири блока. Затим се ослонио о зид, дубоко уздахнуо и стао да се опипава. Није приметио ниједну рупу на себи, нити је игде било трагова крви.

Хвала Богу, помисли он, што су бесни супружници били лоши стрелци.

Иако се све добро завршило, он се још неконтролисано тресао. Морао је некуда да пође и опусти се. Можда га још јуре и биће сигурнији на неком месту пуном људи. Он погледа зграду како би закључио где се налази.

Стајао је испред једног кинеског ресторана.

У овом још никада није био и одмах постаде знатижељан. Отворио му се апетит, иако је пре само једног сата јео кинеску храну. Поред тога, на таквом месту увек се осећао сигуран.

Хари Фолгер је ушао и сео за један сто. На његово изненађење био је једини гост. Када се келнер појавио, наручио је ручак број два. Док је јео уживао је у сваком залогају, чак је заборавио и на непријатну епизоду на улици. Затим је преполовио свој колачић за срећу и прочитао поруку која је била унутра.

Прво није схватио њен смисао. Када му је коначно постао јасан, подигао је упаничен поглед и угледао келнера са скелетним лицем, како се подругљиво цери. Хари се дивље окретао унаоколо тражећи излаз, али није било никаквих врата ни прозора у ресторану, никаквог начина да изиђе, ни сада ни икада.

Почео је да вришти.

Када се уморио од тога, поново је осетио глад. Наручио је још један оброк и појео га. Порука у колачу за срећу овога пута била је истоветна са претходном.

После тог оброка наручио је још један, па још један и још један... и сваки пут порука у колачићу за срећу била је иста. Писало је:

МРТАВ СИ!

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

За водоравно вам дајемо готова решења сврстана по азбучном реду, а за усправно уобичајене описе. Уколико сте тачно решили укрштеницу, у првом водоравном реду добићете име и презиме познатог америчког глумца.

ВОДОРАВНО: АВЕТ, АМАТЕРИЗАЦИЈА, АР, АСТАЛИ, АТАМАН, ГАЈТАН, ЕРЕ, ИКО, ИНОК, ИТ, ЈЕЛЕНИ, КАТО, ОРА, ПЕРИНЕ, ПИН-АП, РЕЦЕПТ, СА, СТЕРИЛИЗАТОРИ, ТЕНИС, ЋУТАЊЕ, УВЕЛАК, ЦЕС.

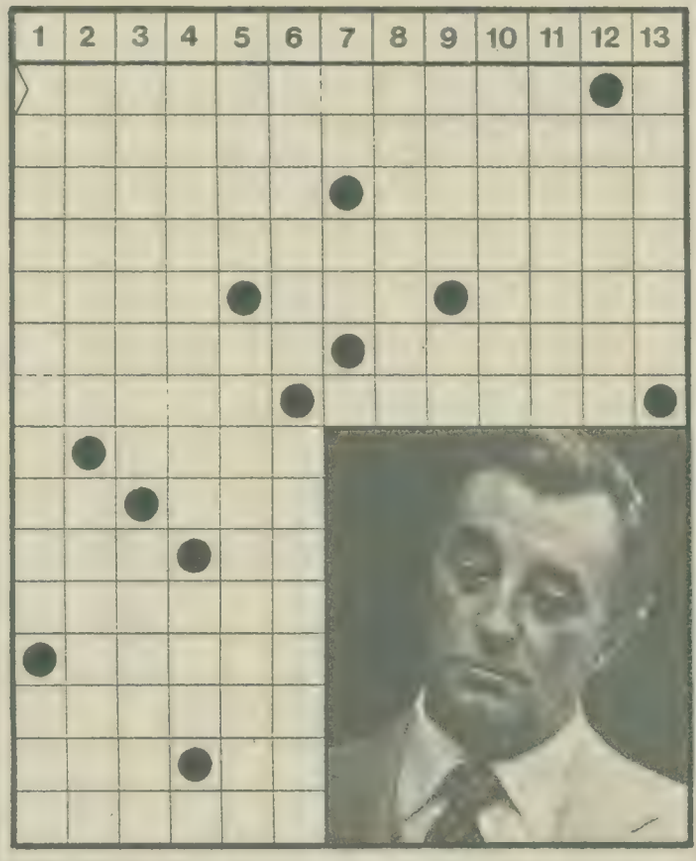

УСПРАВНО: 1. Птица раскошног перја – Израштај на глави животиња, 2. Сметати – Алатка за сечу, пила, **3.** Балетски играчи – Скуп околности, **4.** Наркомани који се дрогирају етром – Далматинско женско име – Ознака за тону, **5.** Бунар за питку воду – Библијско пророчанство, **6.** Трихлор-етилен – Сврсисходан, употребљив, **7.** Лична заменица – Симбол иридијума – Ознака за понд, **8.** Изузимање, **9.** Место код Бихаћа – Ауто-ознака за Урошевац, **10.** Соли сирћетне киселине, **11.** Име Минимакса, **12.** Доношење јарета на свет, **13.** Жалосне врбе.

ИЛУСТРОВАНА ИСПУЊАЛКА

ВОДОРАВНО: 1. Позната јапанска фабрика аутомобила, 2. Складиште дрва, **3.** Власник банке, **4.** Мајстор за столарију, **5.** Мрва, трун, **6.** Ходочасник који је био на хаџилуку, **7.** Тржница.

Уколико сте решили испуњалку, у средњим усправним ступцима добићете име и презиме нашег познатог виолинисте са слике.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

BAMBIJEV KEKS PLUS

Kada je prvi put probao

BAMBIJEV KEKS PLUS shvatio je da se s njim događa nešto

čudesno. Ogromna energija koju je dobio učinila je od njega

najsnažnijeg dečaka na svetu, najhrabrijeg borca za pravdu i

najboljeg đaka.

Rezultat formule snage je trideset. Trideset komponenti od kojih je sačinjen Najbogatiji keks na svetu !

bambi

Fabrika dečijeg keksa i vafla, Požarevac

mark-plan

ЧУДЕСНИ СВЕТ ЖИВОТИЊА

ПАТУЉАК СА ЏИНОВСКИМ АПЕТИТОМ

Етрурска или средоземна **ровчица** (Suncus etruseus) становник јужне Европе и северне Африке, један је од најмањих сисара на свету. Потпуно одрасла тешка је само 2 грама, и њена највећа дужина, укључујући реп, износи око 8 центиметара. Али, попут других врста ровчица, и она има изузетан апетит. Будући да су тако мајушне, ровчице имају велику површину у односу на запремину тела и врло брзо губе топлоту. Да би то надокнадиле, оне готово непрекидно једу и не могу да опстану дуже од неколико часова без хране. У одсуству погодног плена, кадре су да једу једна другу, укључујући и сопствене младунце. Неке поједу количину хране која је три пута већа од тежине њиховог тела.

Најлакши од свих сисара је Crasconycteris thonglongyai, ретка врста **слепог миша**, који је нађен само на Тајланду. Мада одрасли примерак има распон крила од око 16 центиметара, колико износи двострука дужина етрурске ровчице, тежак је мање од ње: свега 1,75 грама.

НЕПОТРЕБНИ ЗУБИ

Торбарски мравојед или нумбат Myrmecobins fesciatus има 52 стална зуба – више од било ког другог копненог сисара. Али, ниједан од њих није му потребан. Његова храна састоји се углавном од термита и мрава које гута целе. Нумбат нађен у еукалиптусовим шумама западне Аустралије, хвата свој плен дугачким, танким и лепљивим језиком који може да испружи десетак, па и више, центиметара од врха уста. Већи део времена проведе у трагању за храном и у стању је да поједе до 20.000 малих термита дневно.

Сматра се да су нумбатови зуби, који су мали и широко размакнути, у ствари закржљали остатак зуба неког давног претка коме су били потребни да ухвати и здроби крупније и тврђе инсекте. Још једна занимљивост везана је за овог сисара: будући да је током еволуције изгубио „торбу", младунце носи скривене у свом крзну.

НАЈРЕЂИ НА СВЕТУ

Dasogale fontoynonti, подврста сисара сличног **јежу** из породице тенрека, вероватно је најређе копнено створење на нашој планети и познато је преко само једног примерка. Нађен је у источном Мадагаскару и његово тело чува се сада у једном музеју у Паризу. Нико не зна да ли у дивљини постоји још неки.

СПАСОНОСНИ ПРСТЕН

Мошусна говеда из Канаде, Аљаске и са Гренланда бране се од напада вукова тако што направе одбрамбени прстен. Женке и младунци збијају се у центру круга, а мужјаци, рогова уперених према нападачима око њих начине зид. Сваки вук који се усуди да приђе сувише близу излаже се опасности да га мужјаци дохвате роговима и преко леђа баце у круг где ће га женке на смрт изгазити.

ШАМПИОНСКИ НОС

Мада већина паса има слаб вид, они поседују моћно чуло њуха. Јазавичари имају у носу око 125 милиона ћелија осетљивих на мирисе, док их људско биће има једва пет милиона. Алзашанин, или немачки овчарски пас, има 220 милиона ћелија њуха које толико појачавају његово чуло мириса да му је нос око милион пута осетљивији од нашег. Крвосљедник – велики ловачки пас трагач – има њух раван њуху алзашанина.

Експерименти које је 1885. године обавио британски биолог Џорџ Романес показали су да је крвосљедника „слудио" само један мирис: мирис истоветних близанаца. Могао је да разликује њихов мирис од било ког другог, али не и појединачни мирис сваког од њих.

Пси имају и сјајно чуло слуха: кадри су да чују звук до 40.000 вибрација у секунди, за разлику од човекових 20.000.

Илустровала: Драгана Јовчић

ЛАЖНИ ДВОЈНИЦИ

Паук Cyclosa mulmeinensis из југоисточне Азије прави лажне копије себе самог. Делове своје жртве обмотава свиленим нитима све док не добију исту величину као и он сам, а затим их поставља на „стратешким" местима своје мреже. Птице које се хране пауковима по свој прилици ће изабрати двојнике уместо правог паука.

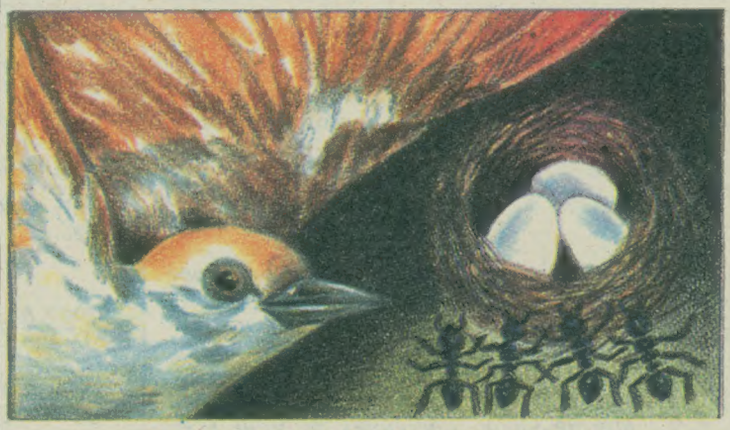

КУЋНА СТРАЖА

Инсекте који убадају неке птице користе као војску за заштиту својих гнезда. Поједине подврсте афричке птице ткаље граде гнезда тачно изнад станишта жестоких зоља дрвенарица.

Риђи детлић из Индије и југоисточне Азије буши тунеле кроз округла гнезда бодљикавих мрава и у њиховој унутрашњости полаже своја јаја. Мада су детлићи мравоједи, а мрави нападају сваког уљеза који се приближи њиховом дому, они склапају примирје у време детлићевог размножавања. Детлић тако добија гнездо за своје потомство, а мрави су мирни јер их детлић неће јести док одгаја своје младе.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

Слон Београду на углед

Мој отац ми је причао да је њему деда, а мој прадеда, причао да зна када је у Београд доведен први слон толико велики да је читав дан пио воду из Саве, а ноћу је као кишу просипао по Београду. Колико има истине у овој причи?

ДАНИЛО И.
Земун

Први слон који је, како је онда писало, „на углед (гледање) доведен", довезен је на једној лађи 1818. године. Било је то први пут да житељ Београда види живог слона који је изазвао велико интересовање, нарочито деце. Како је тих дана падала киша, свет је причао да то слон стално из Саве шмрче воду и онда је пушта на Београд. Наравно, ово је била бесмислица. Али, због узрујаног и неразумереног света, слон је ускоро са лађом, како је и дошао, напустио Београд.

Што се тиче твог прадеде, он ову посету првог живог слона Београду није могао да види, с обзиром да се то догодило 1818. године.

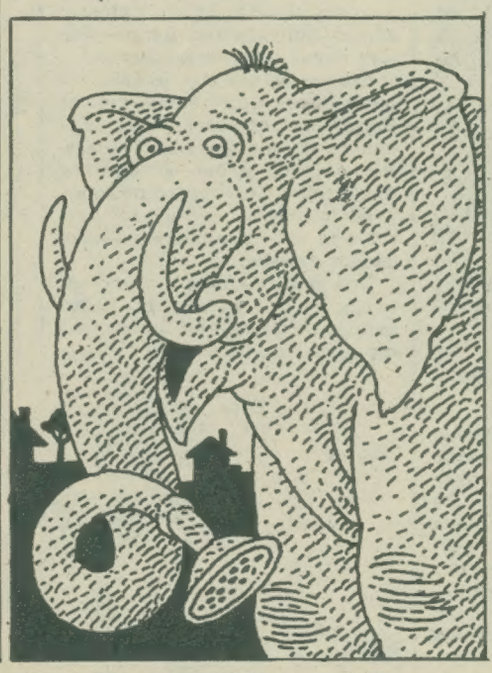

Наруџбина краља Милана

Занима ме када је настао грб са белим орловима и оцилима, за који бих, да имам право гласа, најрадије гласао. Сви у мом разреду су за њега.

АЛЕКСАНДАР-ЦАЛЕ
Горњи Милановац

Овај грб је настао 1882. године, значи један од новијих у српској историји. Урађен је по наруџбини краља Милана Обреновића (1854–1901) а урадио га је научник и државни министар Стојан Новаковић (1842–1915), пионир српске хералдике (наука о грбовима и заставама). Он је на груди двоглавног белог орла ставио дотадашњи грб Кнежевине Србије (крст са оцилима) одбацујући са њега венац од зеленог храстовог и маслиновог лишћа. Двоглави бели орао постаће међународно признат српски грб, односно, грб Краљевине Србије 1888. године.

Има и штетних

Шта су то конзерванси и да ли је штетно јести намирнице са овим састојцима?

ДОБРИЛА Ј.
Инђија

Конзерванси су материје које се употребљавају у прехрамбеној индустрији и домаћинству да би се успорило или спречило кварење животних намирница и да би се оне што дуже очувале за употребу. То могу бити конзерванси против микробиолошких промена у намирницама и они су по хемијском саставу најчешће бензоеве киселине и њене соли, нитрити и нитрати. Конзерванси нису шкодљиви по здравље ако се примењују у малим, односно посебним прописима дозвољеним количинама и ако се намирницама додају само они за које је установљено да нису штетни за организам.

Салицил, који су некада користиле наше баке за справљање зимнице, више се не употребљава јер је установљено да има канцерогених састојака.

„Згужвани" пас

Молила бих вас да о кинеској раси паса шар пеј (знате, то је онај нагужвани пас) дате неке основне податке, као и где могу да га набавим?

СИМОНА
Н. Београд

Раса шар пеј потиче из града Дах–Лет у провинцији Квун Тунг. Необичан је податак да су за време кинеске револуције (1949) и борби између Чанг–Кај Чека и Мао Це Тунга, пси ове расе били, тако рећи, истребљени, и дуго после тога били права реткост. Разлог истребљења била је велика глад која је натерала људе да и њих, поред осталих животиња, користе за исхрану. Али, захваљујући кинолозима из Хонгконга, раса је очувана и обновљена.

Ови пси су 1973. године били најтраженији у Америци, тако да је те године оштењено преко 2.500 паса. У Европу су ушли мало касније. Занимљиво је да је званично признавање ових паса уследило тек осамдесетих година. Иначе, ова раса припада другој групи пинчера и шнауцера, значи групи овчарских паса. Висина гребена ових паса је 45–50 cm уз тежину од 18 до 22 килограма. Људи их посебно воле због необичног изгледа, нагужване коже која виси у наборима и као да је има превише.

Није нам познато да се код нас могу набавити.

Спорт модерних самураја

Недавно сте писали о тајландском боксу, али не и да ли имамо такмичаре у овом спорту. Ко је најбољи?

ЦАНЕ
Земун

Ова борилачка вештина позната је као најсуровији спорт, па га често називају спортом савремених самураја. Борба не може да се заврши нерешено, већ мора да се оконча техничким или класичним нокаутом. Наш најбољи борац у овом спорту је Радомир Божовић, чији су ударци и ногама и рукама убитачни, наравно, спортски речено.

Име по бунару

Станујем у Улици 14. децембра, у Београду, значи, на чувеној Чубури. Занима ме да ли је овај крај добио име по старој кафани „Чубура" или је било обратно. Шта ова реч значи?

ИВАНА
Београд

Реч чубура је турског порекла а значи плитак бунар који извире из земље. Један такав бунар се налазио на делу Улице 14. децембра (некада Приштинске), који је касније регулацијом тога краја нестао. Остао је назив читавом крају по том бунару, и наравно, назив једној механи, касније кафани „Чубура", стецишту гостију тањег цепа.

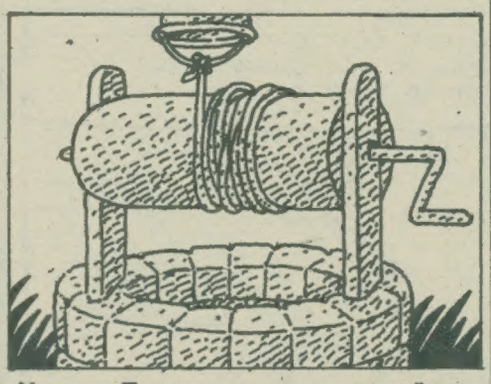

Књига „Пиштољи и револвери"

Где се може набавити књига „Пиштољи и револвери" и колико кошта?

ЈОВИЦА
Д. Милановац

Књигу или публикацију „Пиштољи и револвери", у којој је у слици и речи заступљено стотину пиштоља и револвера скоро свих познатих свет-

ских произвођача, можете купити уплатом 1.000 динара на жиро-рачун: 60801–601–28687, ДП Штампарија „БОРБА", 11000 Београд, Косовска 26.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

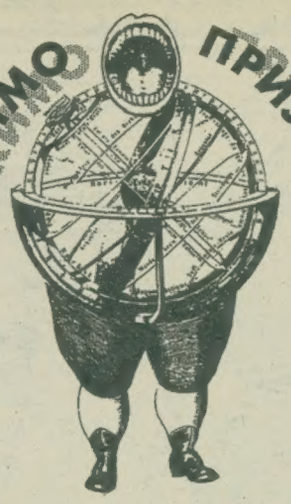

Јелена Стојадиновић, Париске комуне 37/2, 11070 Нови Београд – 13 година, воли музику, путовања и дописивање.

●

Никола Лулић, Тозе Марковића 34, 23272 Нови Бечеј – жели да се дописује са вршњацима од 12 до 14 година, сакупља стрипове и касете, воли филм, навија за Партизан.

●

Александра Милојевић, Џемала Биједића 36/15, 34000 Крагујевац – 16 година, воли спорт, музику, плес и филм, сакупља марке и разгледнице.

●

Никола Јовановић, Мухарема Бектешића 4/8, 38300 Пећ – 12 година, вли спорт, сакупља значке и привеске.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА – ВОДОРАВНО: Роберт Мичам, п, аматеризација, јелени, увелак, стерилизатори, Като, Ере, авет, атаман, ћутање, пин-ап, перине, т, инок, ит, ико, цес, ар, астали, Тинис, рецепт, орс, са, гајтан.

ИЛУСТРОВАНА ИСПУЊАЛКА – ВОДОРАВНО: „Тојота", дрвара, банкар, столар, трунка, хаџија, пијаца. Коначно решење: Јован Колунџија.

БЕРЗА комйутера
Commodore 64 128 Amiga Pc
-НОВО ЗА НОВО
-СТАРО ЗА НОВО
-СТАРО ЗА СТАРО
ОД 10-14ч у КАЈМАКЧАЛАНСКОЈ 42
"ТРИМ" и "СВЕТ КОМПЈУТЕРА" 011/421-203

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2117

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кецић

Уредник стрипа
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr. – West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fax 41/64/310472, на конто:
NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

Годишњу претплату на лист не примамо

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање ствар, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

WALT DISNEY
МИКИ
ХМ... НИЈЕ МИ ЈАСНО КАКО ТО ДА УОПШТЕ НЕ РЕАГУЈЕШ...
ТАП!
ТАП!
КАКО ДА НЕ РЕАГУЈЕМ КАД МЕ БОЛЕ КОЛЕНА?
ОПЕТ НИШТА! МОРАЋЕМО ДА ДИГНЕМО РУКЕ ОД ПРЕГЛЕДА!
ДОКТОР
ТАП!
ТАП!
ТАП!
ТИ СИ, ВЕРОВАТНО, ЈЕДАН ОД ОНИХ МАЛОБРОЈНИХ КОЈИМА И РЕФЛЕКСИ НЕ РАДЕ!
ДОКТОР
КОЈИ БЛАМ! НИ РЕФЛЕКСИ МЕ НЕ СЛУЖЕ!
ДОКТОР
ЗАИСТА МИ ЈЕ КРИВО ШТО НЕМАМ РЕФЛЕКСЕ!
ТУП!
© 1991 The Walt Disney Company
All Rights Reserved
11-17
АЛО, ДОКТОРЕ, КАЖИТЕ ДА Л' ЈЕ У МЕДИЦИНИ ПОЗНАТ СЛУЧАЈ ЗАКАСНЕЛИХ РЕФЛЕКСА?
Distributed by King Features Syndicate